

BÜRO EMEKÇİLERİ SENDİKASI

Sosyal Güvenlik Haftası ve Sağlıkta Dönüşüm

“

*20.05.2021 tarihinde on-line
olarak gerçekleştirdiğimiz
“Sosyal Güvenlik Haftası ve
Sağlıkta Dönüşüm” konulu
panelin çözümlemesidir.*

”

Kocatepe Mah. Mithatpaşa Cad. No: 56/5-6 Kızılay-ANKARA
(0312) 425 63 79 - Fax: 425 61 82
www.bes.org.tr - bes@bes.org.tr

 BesGenelMerkezi BES_Gnl_Mrk BuroEmekciSen besgnlmrk

20 Mayıs 2021

Moderatör: **Aziz ÖZKAN**

(BES Genel Sekreteri)

Dr. M. Meryem KURTULMUŞ

Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi

İsmail Hakkı TOMBUL

KESK Eski Genel Başkanı

Gönül BORAN ÖZÜPAK

Marmara Emeklilikte Yaşa Takılanlar Federasyonu Başkanı

Abdülalim AĞAÇ

BES İstanbul 2 No'lu Şube Yönetim Kurulu Üyesi

AZİZ ÖZKAN:

Değerli konuklar, değerli izleyicilerimiz, hepinizi BES MYK adına saygıyla selamlıyorum. Bu akşam mayıs ayının her yıl mayıs ayının ikinci haftasında Sosyal Güvenlik Haftası olarak kutlanan ve toplumun hiçbir yarasına derman olmayan, sadece bir kutlamayla kalınan bu haftada BES olarak Sosyal Güvenlik Haftasının kutlandığı ilk günden bu yana dek her yıl bizlerin cephesinden biz sözümüzü söyledik. Kamu Emekçileri açısından yaşadığı sorunlar, demokratik, özlük, ekonomik, sosyal haklarının gaspıyla ilgili sorunları dile getirdik. Toplumun Sosyal Güvenlik ve Sağlık hakkı üzerindeki hak gasplarıyla ilgili sözümüzü söyledik. Bu haftayı bir kutlama değil hem kamu emekçileri açısından hem de toplumun bütününün yaralarını saran Sosyal Güvenlik hakkını savunan politikalarla ilgili iyileştirmelerin yapılmasını söyledik ve söylemeye devam edeceğiz.

Bu yıl her yıl yaptığımız etkinliklerden bir tanesi gibi pandemiden sürecinden kaynaklı zoomdan bu etkinliğimizi yapıyoruz, yapacağız. Başlamadan önce ben sizlere değerli konuklarımı bu akşamki katılımcı ve bizlere katkı sunacak arkadaşlarımızı tanıtmak istiyorum.

Kamusal Emeklilik hakkı, sosyal güvenlik hakkının olmazsa olmazı, kamusal emeklilik ve emekçiler neden kamusal emekliliği savunmalı, özünü ilgili Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi sayın Meryem Kurtulmuş hocamız bu gece bizimle birlikte olacak. Hocam hoş geldiniz.

Genel sağlık sigortası ve sağlıktaki dönüşümle ilgili 2006 yılında SSK, Emekli Sandığı ve BAĞ-KUR sisteminin birleşmesinden sonra, 2008'den sonra çıkarılan yasalardaki değişikli ve 2006 yılı ile 2008 arasındaki değişim, AYM'nin iptal kararlarını genel sağlık sigortasının geçmişten günümüze nasıl piyasalaştırıldığı, paralı hale sağlık sistemini, bu dönüşümü konuşacağız. Değerli katılımcı arkadaşımız eski KESK Genel Başkanı, KESK MYK üyeliği yapmış, şu anda üyemiz Dr. İsmail Hakkı Tombul arkadaşımız, başkanımız hoş geldiniz.

Sayıları milyonları bulan işveren ile devlet arasında mağdur pozisyonunda olan ve bu haksızlığa uğramış ve bunların örgütlenmesiyle sürekli gündemde olan kendisi İstanbul mitinglerinde ve siyasi partilerle birlikte bunu sürekli gündeme taşıyan işveren tarafından belirli bir yaşa geldikten sonra tercih edilmeme nedeni olan devlet tarafından da işe akladığı ilk andaki sigorta şartlarını sonrasında çıkardıkları hukuksuz yasalarla değiştirildiği ve aslında emeklilik haklarının gasp edildiği Marmara Emeklilikte Yaşa Takılanlar Federasyonu Başkanı Gönül Boran Özüpak başkanımız bizlere bu konudaki mağduriyetleri ve emeklilikte yaşa takılanlar sorununu anlatacak. Hoş geldiniz başkanım.

Son olarak İstanbul 2 Nolu Şube Yönetim Kurulu Üyemiz bizlere kamu emekçileri cephesi açısından sosyal güvenlik kurumunun birleşmesinden önce ve sonrasındaki SGK emekçilerinin demokratik özlük ekonomik sosyal hak kayıplarını, satın alma güçlerinin ne hale geldiğini nasıl oluştuğunu ve gittikçe yoksullaşma noktasına, yoksulluk sınırıyla açlık sınırı arasında bir ücrete mahkûm edilen ama emekçi cephesi açısından yaşanan sorunları Abdülalim Ağaç arkadaşımıza hoş geldiniz diyorum.

Ben tekrar hepinizi BES MYK adına saygıyla selamlayarak SGK ile ilgili öncelikle bir tarihsel sürecini ben önden biraz sizlere ve değerli konuklarımıza ve katılımcı arkadaşlarımızla birlikte bizi izleyen üyelerimize, toplumun tüm kesimine biraz kısaca bir değindikten sonra sözü ben katılımcı arkadaşlara vereceğim.

Biliyorsunuz Arkadaşlar dünya örneklerinde sosyal güvenlik hakkı ilk çıkış noktalarından şimdiye kadar ne şekilde geliştiği ve kamusal emeklilikten tutun sağlık hakkına sosyal yardımlardan tutun bir dizi sosyal devlet ilkesi gereği oluşması ve yapılması gereken hakların nasıl oluştuğu üzerinden bir tarihsel süreci var. Bu tarihsel süreç, 1789 Fransız Devriminde Oligarşiye karşı Burjuvazinin sanayi devrimi geliştikten sonra emekçi sınıfıyla birlikte totalitarizme karşı alanlarda yürüttüğü vaatlerle ilgili olarak söylediği sözler, bu sözlerin karşısında sağlık hakkının herkese eşit uygulanması, bir imtiyaz olmaktan çıkarıp bunu biz yurttaşlar için bir hak devlet için bir yükümlülük haline getirmeyi vaat ederek örgütlenmişler. Buna karşı devrimi ilan etmişler. Devrimi ilan etmelerinin ve geniş yığınlara ulaşmasının bir parçası da bu olmuştur. Sonrasında Ekim devriminde Sovyet Hükümeti sağlık hizmetlerinin devlet tarafından finanse edildiği ve devlet tarafından herkese eşit ve ücretsiz olarak sunulduğu

hak temelli eşitlikçi bir sağlık sistemini yerleştirmiştir. Sovyetler Birliğinin o dönem Sağlık Bakanlığını yapmış olan Nikolay Samashko tarafından geliştirilen bu sistem Samashko modeli olarak bilinir. Bu Samashko modelini dünya üzerinden sadece Küba’da bu sistem uygulanıyor. Bu uygulanan sistemde de Küba bunu başarılı bir şekilde devam ettiriyor.

Onun dışında Almanya’da Bismarck modeli, İngiltere’de Belrinke modeli diye sadece primlerden alınan primlerin yanında hazineden ek bütçe olarak aktarılan Sosyal güvenlik temeli. Bir kısmı da sadece toplumun vergilerinden oluşan, temin edilen bir sosyal güvenlik sistemi oluşturuluyor. Ben Küba’daki şu an uygulanan sistemle ilgili, Sovyet hükümetinin dönemin bakanı Samashko modeli olarak bilinen modeli devam ettiren Küba, dünyaya örnek olan bir sağlık sistemini geliştirmiş. Bu sağlık sisteminin özelliklerinin birkaç tanesini vurgulamak isterim. Devlet tarafından sağlanması, evrensel olması, ücretsiz olması, tam kapsam ve erişim halinde olması, önleyici olması, bölgeselleştirilmesi ve birincil sağlık bakımına dayalı olmasıyla topluma dayalı olması ile 8-9 başlıktan oluşan özelliklere dayanan bir sistem. Küba’da bu sistem sağlık sisteminin yüzde 80’ini birinci basamakta belediyelerin yönetimdeki aile hekimi ve ofislerde sistem uygulanıyor. Yani toplumun sağlığının yüzde 80’ini aslında yerel yönetimler halledebilir. Bu merkezi sistemle yerel yönetim sistem arasındaki tartışmayı da toplumun bütününde ulaştırın bir yerden baktığımız zaman bunun üzerinde de konuşabiliriz.

Türkiye’ye geldiğimiz zaman; Türkiye’de sosyal güvenlik ile ilgili ilk başlama anı olarak 1936’da 3008 sayılı yasa ile işçi sigortalar kurumu kuruluyor. Dönemin şartlarında ve 2. Dünya Savaşının ardından gelişen olaylardan sonra 1964’e kadar bu işsiz sigortalığı kanunu daha sonra Sosyal sigortalar Kurumu ile birlikte birleşiyor ve bir yasa değişikliği ile 17.07.1964’te 336 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile birleştiriliyor. İşçilerin sadece primlerinden toplanan paralarla bir sağlık sistemi oluşturuluyor. Kendi hastaneleri ve kendi ilaçları, eczaneleri olan bir yapıya dönüştürülüyor. Bu hastaneler SSK’dan işçilerden toplanan primlerle yapılan özel bir yapıya sahip hastanelerdi. Tabii 90’lı yıllarda bu hastanelerin yapısı, kuyrukları, şu anki siyasi iktidar tarafından sürekli dile getirilip ve bununla ilgili sözde kendisi bir başarı elde etmiş görünse de o dönemin sosyal güvenlik sistemi ulaşılabirliği, elbette ki eksik yürütemediği yanlış yanları vardı, bunları iyileştirmek ve daha toplumsallaştırmak yerine piyasalaştırın ve özelleştiren bir sağlık sistemine geçti şu anki mevcut iktidar.

Bir diğer sağlık sistemine tabi olan kesim emekli sandığı yani 4/C'li dediğimiz kamuda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi çalışan ve bu kanuna göre de sandıkları kurulan ve bu kanun ışığında da genel müdürlüğü kurulan Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Son bir kesim de yine sosyal güvenlik sistemine dahil olan pandemi sürecinden sürekli adlarını duyduğumuz binlercesi dükkânı kapattı işyerlerini kapattı, şirketleri kapattı, intiharın eşliğine gelen iflas eden bir sürü birçok kesim tarafından da görülen esnaf ve sanatkârlar ve bağımsız çalışan sigortalılar olmak üzere 3 yapı 1971 yılında 1479 sayılı BAĞ-KUR Kanunu ile sigortalı sosyal güvenlik sistemine dahil olmuşlardır. Bu sistem aslında eksik bir şekilde yürüyordu. Gelen siyasi iktidarlar bu sistem üzerinde biriken paraları sosyal sigortalar kurumu ilk kurulduğu zaman direkt emeklilik sistemine geçemedi ve sadece bu primler toplandı. Bu toplanan primler sonrasında her gelen siyasi iktidar burada biriken paraya göz diktiler. Bu paraları ya birilerine peş keş çektiler, birilerine faizsiz verdiler. Bu verilen paraların aktarılması başka yere aktarılması sonucu kötü bir sağlık sistemi oluştu ve toplum yararına bir sağlık sisteminden vaz geçildi.

Bu 3 sosyal güvenlik sistemine tabi olan kesimler sözde bir reform yasasıyla 2006 yılında 5502 sayılı bir Yasa ile Sosyal Güvenlik Kurumu adı altında birleştirildi. Bunu yapmalarının sebebi sözde mali olarak sürdürülebilir tek bir emeklilik ve sağlık sigortası sisteminin kurulması öngörüldü ve bu reform ile aynı zamanda nüfusun tamamını eşit olarak ulaşılabilir ve kaliteli sağlık hizmeti sunumu yapma amacıyla gerçekleştirildi. Tabii dönemin 2006 yılında kurulan bu sistemde, KESK o dönem bu Yasaya çok ciddi bir şekilde karşı çıkmıştır. KESK, DİSK, TMMOB öncülüğünde dönemin Cumhurbaşkanı'na raporlar sunulmuştur. Bu yasanın reddedilmesi, toplum yararına olmadığı, bütün sosyal güvenlik haklarının birer birer gasp edildiği konusunda raporlar sunulmuştur, mücadelesini vermiştir ve alanlarda günlerce Ankara'da Kızılay Meydanı'ndan bununla ilgili polis şiddetine dönemin iktidarının şiddetine maruz kalmıştır. AYM son olarak arkadaşlar bunu da belirtip söz çok uzatmayayım, AYM o dönem aslında hukuksal olarak hukuk açısından bir karar vermişti ben bu hukuk kararını da sizinle paylaşıp bitireceğim.

Bu 2006 yılında çıkarılan sosyal güvenlik değişim yasasıyla ilgili KESK'in ve dediğim DİSK, TMMOB, TTB ile birlikte dönemin muhalefet partileriyle birlikte AYM şu kararı veriyor; demokratik sosyal hukuk devleti insan hak ve özgürlüklerine saygı gösteren, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve teminat altına

alan kişiyle toplum arasından denge kuran, sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen çalışanların insanca yaşaması ve çalışma hayatının kararlılık içinde geçmesi için sosyal ekonomik ve mali önlemler olarak çalışanları koruyan, işsizliği önleyici ve milli gelirin adalete uygun dağıtılması sonucu önlemleri alan adaleti bir hukuk üzerine koyan ve bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan yapıya Devlet denir. Anayasa devleti işveren ile işçi arasında ekonomik ve sosyal bir denge kurmak, sermayenin emeği ve emeğin sermayeyi sömürmesini önleyici tedbirler almak konusunda yükümlü tutmuştur diye karar vermiştir ve bazı maddeleri iptal etmiştir. Biz tabii bu maddelerin tümünün iptal edilmesiyle ilgili bir başvurumuz vardı. Maalesef bazı hükümleri iptal etti ve 2018'den sonra mezarda emeklilik dediğimiz yasanın çıkışı daha sonrasında gelinen sosyal güvenlikle ilgili zorunlu bireysel emeklilik dayatması, kamusal emekliliğin tasfiyesi ve zorunlu emekliliğe geçişi...

Evet buradan Meryem hocamıza ben sözü vermek istiyorum. Meryem Hocamız bizlere kamusal emekliliğin neden önemli olduğunu, biz kamu emekçileri ve toplumun tüm kesimleri kamusal emekliliği neden savunmalıyız, niçin zorunlu bireysel emekliliğe hayır demeliyiz konuşacağız. Bize anlatacak değerli katkılarını şimdiden teşekkür ederim. Hocam söz sizde, teşekkürler.

DR. M. MERYEM KURTULMUŞ:

Dr. Meryem Kurtulmuş: Davet ettiğiniz için çok teşekkür ederim öncelikle. 90'ların ortasında üniversite öğrencisiyken Ankara Siyasal'da bir etkinlik düzenlemiştik. SSK'dan bir uzman davet etmiştik. Tam o zamanlarda tartışılan şey SSK'nın kendi içinde fonların bir kısmının finansal araçlarda değerlendirilmesiydi. Fonların iyi yönetilmediğiyle ilgili birtakım şeyler anlatmıştı. Bugünlere bu konuda "başarılı" bir şekilde

geldiğimizi söyleyebiliriz herhalde. Ben tekrar herkese selamlar diyorum. Şöyle bir sunumum var onu ekran paylaşımıyla açayım izninizle.

Ben bu sunuşta şöyle bir çerçeve düşündüm, zaten daha sonra diğer katılımcılar sosyal güvenlikteki dönüşümü detaylı olarak anlatacaktır. Ben ilk önce kısa bir giriş yapacağım. Daha sonra emeklilik sistemindeki dönüşümle ilgi-

li bir çerçeve çizip bireysel emeklilikten bahsedeceğim. Dolayısıyla ilk önce şöyle bir sosyal güvenlikteki dönüşüme, nedir ne değildir oradaki dönüşüme değinmek istiyorum. Şunu söylemek lazım. Sosyal politika önlemleri ve sosyal güvenlik kapitalist sistemin bileşenleridir. İçinde bulunduğumuz kapitalist üretim ilişkilerinin bir parçasıdır.

Tarihsel süreçte uluslararası ve ulusal sermayenin bazen çakışan bazen birleşen ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiştir. Bu demek değildir ki işçi sınıfının etkisi yoktur, aynı zamanda sınıflar arası mücadele ile de şekillenmiştir. Dolayısıyla ikinci dünya savaşı sonrasında temel olarak işçi sınıfının Sovyetler Birliği aracılığıyla işçi sınıfının tehdit haline gelmesi, aslında bu etkenlerden en önemlisi. Kapitalist dünyada kapitalist üretim ilişkilerinin Avrupa'da kurulması sürecinde, işçilerin tepkilerini bertaraf etme amacıyla kapitalist sistemin üretim ilişkilerinin ihtiyaçları doğrultusunda sosyal politika ve sosyal güvenlik sistemleri ortaya çıkmış.

Aslında bizim bugün bahsettiğimiz sosyal güvenlik hakkı sosyal politika önlemleri meselesinin kurumsallaşması 2. Dünya Savaşı sonrasında. Sonra ne oluyor? Sonra kapitalist birikim içsel kriz eğilimlerinin tekrar ortaya çıkmasıyla 70'lerle beraber bunun sorumlusu olarak uygulanan Keynesyen politikalar, geniş sosyal haklar, devletin fazla müdahalesi vs. gibi şeyler sorumlu tutularak bunların budanması gündeme geliyor. Dolayısıyla sermayenin krizden çıkış stratejilerinden birisi de bu alanların özelleştirilmesi, eğitim, sağlık, sosyal, güvenlik gibi alanların sermayeye yeniden kar alanları olarak açılması söz konusu oluyor. Tabii 80'lerle beraber hemen hemen tüm dünyada neo-liberal politikalar çerçevesinde bu refah devleti anlayışı, sosyal politika yaklaşımının değişmesiyle birlikte sosyal güvenlik sistemlerinin artık sürdürülemez olduğu gerekçesiyle bütün dünyada dönüşüm başlıyor. Tabii bu gelişmiş ve gelişmekte ülkelerde şöyle bir farklılık gösteriyor.

Gelişmiş ülkelerde dönüşüm süresi 10 yıllara yayılırken, tam gerçekleştirilemezken bazı ülkelerde, Fransa'da hala yapılacak değişikliklere sokaklarda insanlar tepki verirken, bazılarında ise darbelerle hemen darbe sonrasında bir çırpıda değişiklikler yapıldı. Dolayısıyla Türkiye'de de 80 darbesi sonrasında neo-liberal politikalar uygulanmaya başlandı. 90'lardan itibaren sosyal güvenlik ilkesinin reformu sürekli gündemdedi ama neyse ki; "çok şükür" koalisyon

hükümetlerinin ve uyguladığı popülist yaklaşımların, bunu olumlu anlamında söylüyorum, bir taraftan da yükselen işçi ve memurların eylemleri sonucunda bu o süreçte gerçekleştirilemedi. Bu çok önemli. Ne oldu sonrasında? AKP'nin iktidara gelmesiyle 80'lerden beri yapılmak istenen pek çok dönüşüm hızla gerçekleştirildi. Esnek istihdamı düzenleyen yeni iş kanunu, sağlıkta dönüşüm programı, sosyal güvenlik reform süreci... dolayısıyla bütün bunlar hızla yasalaştı. Yeni düzenlemeler yapıldı. Her ne kadar sosyal güvenlik reformu, kapsamın genişletilmesi olarak, önceden sunulan hizmetlerin biraz önce Aziz Hocam da söyledi, uzun kuyruklar, kötü hizmetler olarak sunulsa da emeklilik sisteminde asıl yapılan özelleştirilme süreciydi. 2000'li yıllarda dolayısıyla sosyal güvenlik sistemindeki bu hızlı dönüşümü iktidar, sınıflarlar arası ilişkiler bağlamında ele almak gerektiğini düşünüyorum.

Tam da 2006 yılında bu sosyal güvenlik reformu gündeme düştüğü zamanlarda bir yazı yazmıştım sosyal güvenlik sistemlerinin yeniden yapılandırılması AB ve Latin Amerika ülkelerinde emeklilik reformları başlıklı. Burada şöyle bitirmiştim; yani bunu niye koyduk biz aslında şu anda yaşadığımız bilmediğimiz şeyler değil, bunu Latin Amerikalı ülkeleri yaşadı, Doğu Avrupa ülkelerinde uygulanmaya çalışıldı. Bizi bekleyen şeyi biliyorduk. Şöyle bitirmiştik: *“Artan rekabet ucuz korunmasız güvencesiz yedek iş gücünün varlığı (ki bu günümüzde göçle çok daha aklımızın almayacağı ölçüde oldu özellikle Suriye’den göçten sonra) ve üretimin bu ucuz emek kullanımını mümkün kılan farklı ülkelere bölgelere kolaylıkla kaydırılması ve eski Doğu Blok’unun çözülmesiyle işçi sınıfının yatabileceği potansiyel tehlikenin ortadan kalkması sonucu kapitalizmin bu aşamasında artık sosyal güvenceli iş gücüne ihtiyaç kalmamıştır. Eski ‘refah devleti kazanımları’ ortadan kaldırılmakta. Sosyal güvenlik sistemi özelleştirilmekte, ticarileştirilmekte ve bireyselleştirilmektedir. Bu gerçeği göz ardı ederek ‘iyimser’ olmak gerçeği değiştirmemektedir.”* Sistemin kötü olduğu bu reformlarla düzeltileceği yönünde iyimser görüşlere de karşılaşıyorduk. Buna dikkat çekmek istiyorduk.

Sosyal güvenlik nedir? En geniş anlamda insanlığın geleceğın risklerine karşı güvence anlayışının ürünüdür. (ILO’nun tanımladığı 9 risk: (1) İş kazalarıyla meslek hastalıkları, (2) Hastalık (tedavi giderlerinden ötürü), (3) Hastalık (iş-göremezlikten ötürü), (4) Analık (Gebelik), (5) Maluliyet (sakatlık), (6) Yaşlılık (emeklilik), (7) Ölüm, (8) Aile yükleri, (9) İşsizlik). Modern anlamda sosyal gü-

venlik olmasa da insanların geleceğin risklerine karşı güvence arayışı oldum olası mevcut, daha önceki sınıflı toplumlarda da mevcut. Ama kapitalizmle birlikte aradaki fark şu; kapitalizmle birlikte iki sınıftan üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmayan işçilerin emekçilerin kendi hayatlarını devam ettirmelerinin kendilerini yeniden üretmelerinin ertesi günü görmelerinin tek yolu emek güçlerini satmaları.

Dolayısıyla bu süreçte karşılaşılabilecekleri riskler onlar için aslında hayatta olmamak anlamına geliyor. Yani bu 9 risk sayılıyor ama bunların her biri bugün karşılaştığımız gibi insanları herhangi bir güvence olmaması durumunda ölüme sürükleyen şeyler. İş kazaları ve meslek hastalıkları. Eğer iş kazası ve meslek hastalığı geçiriyorsanız ve bu risk karşısında herhangi bir güvenceniz yoksa emek gücünüzü satamazsınız. Hastalık, yine tedavi giderlerinizi karşılayamazsınız, iş göremezsiniz aynı şekilde emek gücünüzü satamazsınız. Analık sürecinde bunu yapamazsınız. Maluliyet ve sakatlık benzer bir durum. Yaşlılık, belli bir yaştan sonra eğer bir güvence yoksa, bunun için bir birikim yapılmamışsa kamusal olarak garantiye alınmamışsa siz emek gücünüzü satamayacak yaşa geldiğinizde bunun karşılığı ölüm başka bir şey değil. Ölüm durumunda yine işçi sınıfı ailelerinin durumu aile yükleri ve işsizlik ki bugün en çok karşı karşıya kaldığımız insanların pandemi döneminde özellikle bu nedenle intihar ettiğini duyuyoruz.

Peki ne oldu? Olay şu; bunlara ilişkin peyder pey hem gelişmiş batı ülkelerinde hem de gelişmekte olan Türkiye gibi ülkelerde 2. Dünya savaşı sonrası, Türkiye’de özellikle 60 sonrasında, sigorta anlayışı gelişti ve sosyal güvenlik anlayışı yerleşti. Toplumsal hekimlik anlayışı söz konusu oldu. Önemli ölçüde de yol alındı. Önemli ölçüde yol alınmış olması, bunlardan bahsedilecektir. Bu dönemde özellikle sağlık ocaklarının kurulması her ne kadar yetersiz olsa da en ücra köylere de sağlık hizmetinin götürülmesi. Salgınların ortadan kaldırılması gibi pek çok ciddi kazanımlar elde edilmişti. Hak olarak tarif ediliyordu 60 anayasasında da. Ne oldu peki?

İşte buradaki nedenler sayılan nedenler, nüfusun yaşlanması dendi. Tıbbi bakım teknolojilerinin maliyeti arttı dendi, aile yapısı değişti işte bazıları istihdamda küresel bir daralma ortaya çıktı bu nedenle dendi. Bazıları refah devletini küresel piyasayla bütünleşmede engeldir dendi. Sosyal güvenlik sis-

temlerinin refah devleti uygulamalarının sorgulanmaya başlandığını görüyoruz. 70 sonrasında ve 80'lerle birlikte bütün ülkelerde artık bu bir dönüşüm olması gerektiği bu politikalarından vazgeçilmesi gerektiği çeşitli gerekçelerle (ki bunların bazıları doğru da yani nüfusun yaşlanması gelişmekte olan ülkeler açısından). Ancak bunun çözümü elbette bu değil. Gelişmekte olan ülkelerde de benzer bir şekilde bu politikaların uygulanması istendi ne aracılığıyla, işte dünya bankası ve IMF'nin borç verme şartlarına ya da AB uyum sürecindeki şartlara sosyal güvenlikte dönüşüm yapılması eklendi. Dolayısıyla bu süreçte hem dışarıdan bu uluslararası finans kuruluşlarının dayatmasıyla hem de içtenden sermayenin TÜSİAD gibi raporlarında bunu çok sıkça görüyoruz. Emeklilikte sosyal güvenlikte reform yapılması gerektiği... içerideki grupların vasıtasıyla 90'lar boyunca gündemimizde oldu. Dediğim gibi en başta çeşitli tabii ufak tefek değişiklikler oldu ama asıl köklü dönüşüm 2000'li yıllarda geldi.

Türkiye'de yaşanan dönüşüm 99 yılında kabul edilen 4447 sayılı kanun ile emeklilik koşullarının zorlaştırılması (biraz sonra Gönül hocam anlatacak bu konuyu zaten) emeklilik yaşının prim gününün artırılması ve aynı zamanda bu düzenlemeyle işsizlik sigortasının düzenlenmesi ile başladı. 2001 yılında (4632 sayılı kanun ile) bireysel tasarruf ve yatırım sistemi ve bireysel emeklilik sisteminin oluşturulması söz konusu. Gönüllü katılım iddiasında esasında bu 2001 yılında. Kamu sosyal güvenlik programlarını tamamlayıcı olarak görülüyor. 2000'li yılların başında KHK'larla yeniden yapılandırılma süreci var. 2003'te kurum yasalarının düzenlenmesi var. Bunları İsmail hocam anlatacaktır. En son 2006 yılında Aziz hocamın da söylediği gibi sosyal güvenlik kanunu aradaki iptaller AYM süreci filan 2008 yılında uygulamaya geçti.

Şimdi Türkiye'de düzenlemeler için öne sürülen gerekçeler şunlar: Nüfusun yaşlanması, mevcut sistemin yoksulluğa karşı koruma sağlayamaması, sosyal güvenlik kurumlarının finansal açıklarının yarattığı olumsuz etkiler ve bütün nüfusun koruma altına alınamaması.

Öne sürülen amaç ne: *“Adil ve kolay erişilebilir, yoksulluğa karşı daha etkin koruma sağlayan mali açıdan sürdürülebilir bir sistem yaratma”*.

Şimdi bunların hepsine detaylı itirazlarda bulunabilir. Nüfusun yaşlanması; batı Avrupa ülkelerindeki gibi bir şey söz konusu değil. Yoksulluğa karşı koruma sağlayamaması; bu sistemin geliştirilmesiyle mümkün olur. Finansman

açıkları; oraya hiç girmiyorum. Daha önce bu finansman açıkları devletin bütçesi üzerinde önemli bir yük oldu. SSK'nın borçlarını devletin kapattığı söyleniyordu ama SSK'nın gelirlerinin ne olduğuna kimse değinmiyordu. Kim nasıl üzerine yattı, kimse bir şey demiyordu. Buradaki gerekçelerin ne kadar gerçeği yansıtmadığını aslında hepimiz biliyoruz.

Peki emeklilik sistemi, işte dediğimiz gibi 99'da kamusal emeklilik zorlaştırıldı. 2001 yılında bireysel emeklilik sistemi kuruldu, 2003'te hayata geçirildi. 2006 yılında sosyal güvenlik modelini 3 katmanlı model önerisine göre düzenleyen sosyal güvenlik yasası geçirildi. Son olarak da 2017 OHAL döneminde apar topar BES'e katılım otomatik hale getirildi. Peki bu dönüşüm bitti mi, bitmedi.

BES (Bireysel Emeklilik Sistemi), önce şunu söyleyeyim; emeklilikte şöyle bir sistem öngörülüyor. Hem dünya bankasının hem TÜSİAD'ın raporlarında olması istenen şey şu; asgari düzeyde kamusal bir emeklilik sistemi, en alt düzeyde bir gelir sağlayacak, onun üstüne tamamlayıcı zorunlu emeklilik sistemi, bunun üzerine de gönüllü bir sistem. Şimdi bu sistemin aslında birincisi şu anda var, üçüncü, bu gönüllü olarak vardı bu zorunluya dönüştürüldü, tam da zorunlu hale de gelmedi ama gelecek. Şöyle nasıl gelecek, geldi tabii ki ama daha kötü olacak anlamında söylüyorum.

Şu anda bu kısmi olarak otomatik zorunlu olan sistem şu; otomatik bireysel emeklilik sistemi. İlk bireysel emekliliğe pek rağbet olmadı. Devlet katkısına rağmen, kesintilerin yüksek olması nedeniyle pek rağbet olmadı. Bugün 6 milyon 900 bin kişi sistemde ve fon tutarı 145 milyar TL. OHAL döneminde bunun otomatik sisteme dönüştürülmesiyle otomatik katılım sistemi, otomatik bir bireysel emeklilik sistemi hayata geçirildi. Bu zorunlu, işverenler bunu kendiliğinden zorunlu olarak sisteme giriyorlar ancak cayma hakkı var.

Bu da apar topar hayat geçirilmesine rağmen işverenlerin kamuda ve özelde sigorta sistemine dahil etmesinin zorunlu olmasına rağmen hem cayma hakkı olması nedeniyle hem de sendika ve meslek örgütlerinin etkin muhalefetiyle katılım oldukça düşük düzeyde kaldı (ben şunu biliyorum tüm sendikalar şunu yaptı, buradan nasıl çıkılacak, nasıl dilekçe yazılır bütün üyelerini bilgilendirdi. Ben Eğitim-Sen üyesiyim kendi üyelerimizle kendi arkadaşlarımızla çalışmış-tık, dolayısıyla ciddi şekilde çalışıldı da.)

16,7 milyon kişi kaydolmuş 2009 itibariyle. 11,3 milyon cayma hakkını kullandı. Bu çok önemli. 1-2 milyon değil 11 milyon kişi cayma hakkını kullandı sistemde. Bakın bu insanların hareket etmesini gerektiren bir şey. Eylemde bulunması, yani sizin dilekçe yazmanız lazım. 11 milyon kişi bunu yaptı. 5,4 milyon kişi sistemde kaldı ve sistemde elbette kamuda olanların kalma oranı daha fazla. Kamu çalışanı olması ve kamudaki bazı hükümet yanlısı sendikaların olması vs. şu anda 5 milyon 168 bin katılımcı var. Fon tutarı da yaklaşık 12,5 milyar TL.

BES evet otomatik hale getirildi. 45 yaşın altındaki tüm işçiler işveren tarafından kaydedildi. Sistemden cayma hakkı bulunuyor. İlk 2 ayda cayma durumunda herhangi bir kesinti yok ama daha sonradan kesinti olacak dendi. Son yapılan bir değişiklikte aslında 18 yaşın altındakiler de bu sisteme dahil olabilir. Bu da getirildi. Bununla ne oldu. Hükümet otomatik katılımla 2 senede yani 2017-2019 arasında 5,3 milyon kişiyi sistemde kalmaya ikna etmiş oldu. Gönüllü olarak yıllar sürecek bu katılım artırımını bir çırpıda halledilmiş oldu.

Süreç bitmedi. Asıl bundan sonra çok önemli ben asıl ona dikkat çekmek istiyorum. Bundan sonra çok önemli gelişmeler bizi bekliyor. Uzun süredir kıdem tazminatına saldırılıyor ve fona devredilmesi durumu var. Bu gündeme giriyor, sendikaların meslek örgütlerinin ciddi bir tepkisi oluyor sanki geri çekilmiş gibi oluyor ama böyle değil. Dolayısıyla kıdem tazminatının da fona devredilmesi bireysel emeklilik sistemiyle birlikte zorunlu olması gündemde. Bunun fona devredilmesi söz konusu. Buna yeni ekonomi programında *Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi (TES)* adı verilmiş. Kıdem tazminatı reformunu da kapsayan tamamlayıcı emeklilik sistemi kurulması öngörülüyor. Böylece çalışanın maaşından kesilen işverenin de katıldığı devletin de desteklediği ikinci basamak emeklilik sistemi kurgulanıyor. Yeni ekonomi programında şöyle diyor: *“Ekonominin uluslararası sermaye hareketlerindeki oynaklığa dayalı kırılganlığını azaltacak, reel sektörü TL cinsinden ucuz ve uzun vadeli kaynak sağlayacak bir Tamamlayıcı Emeklilik Sistemi (TES) sosyal tarafların mutabakatı ile kurulacak ve sermaye piyasalarını derinleştirecek kapsamlı bir reform paketi devreye sokulacak.”*

Bu çerçevede bir tamamlayıcı emeklilik sistemi kurulması gündemde. Bunun için çok yeni olarak kamu sigorta şirketleri bir çatı altında birleşti. Amaç

da şöyle söyleniyor: *“Sigorta sektörümüzü daha dinamik ve güçlü bir yapıya ulaştırma hedefiyle yola çıktığımız bu projeyi daha önce de belirttiğimiz gibi Türkiye’nin stratejik yatırımlarına sermaye sağlama, finansal piyasalarda iyileşme ve derinleşmeyi destekleme misyonlarımız doğrultusunda güçlü bir hamle olarak değerlendiriyoruz.”*

Bu ne anlama geliyor? Dedik ya kamusal emeklilik nedir, neden kamusal emeklilik olmalıdır diye. Emeklilik bireylerin inisiyatifine bireylerin kendi birikimlerine bırakılamaz. Bu bir fonda piyasanın kırılganlıklarına bırakılamaz, piyasayı derinleştirmek için bir finansal araç olarak kullanılamaz. Böyle yapılırsa Şili ve Arjantin’de olduğu gibi, dönüşümün yaşandığı pek çok ülkede olduğu gibi bu, herhangi bir kriz döneminde emekçilerin, işçilerin bütün yaş dönemleri boyunca biriktirdiklerinin bir günde bir saatte yok olması demek. Dolayısıyla emekliliğin bireyselleştirilmesi, özelleştirilmesi bireysel emeklilik sistemi bu demek. En başta riskleri saydık ya, emeklilik yaşlılık bunlardan bir tanesi. Eğer kamusal bir sistem olmazsa bu bireylerin krizlerde dım dızlak ortada kalması demek. Dolayısıyla bu süreç henüz bitmiş değil, devam ediyor. Ne yapmalı? Kamusal emeklilik için, örgütlenmeliyiz, birlikte mücadele etmeliyiz ama bir taraftan da kamu sigorta şirketleri birleştirildi. Yani kamu üstlenecek aynı zamanda kamuyu (kurumlarını) da denetlemeliyiz. Yapmamız gerekenler bunlar diye düşünüyorum. Uzattıysam özür dilerim.

AZİZ ÖZKAN:

Biz teşekkür ederiz katkılarınızdan dolayı. Ülkedeki kamusal emeklilik sisteminin piyasalaştırılması ve sermayeye devredilmesi adım adım gerçekleştirilen ve gerçekleştirmek için bir sürü oyunlar oynandı, bir sürü yasa dışı işler yapıldı. Tabii bunun karşısında örgütlü mücadele geri adımlar attırdı. Bazen hukuksal zeminde, bazen alanda, sokakta verilen mücadele ile biz de bu hakımızdan BES olarak her zaman kamusal emekliliğinin önemini bunun tasfiye edilmesine karşı mücadelemizi hem fiili meşru mücadele hattında hukuksal zeminde sürdüreceğimizi söyleyelim.

Değerli konuklar ve değerli izleyicilerimiz, o dönemden bu döneme aslında Türkiye’nin az önce de bahsettiğimiz gibi işçi sigortalar kanununun yapılmasından sosyal güvenlik hakkına geçişinden şimdiye kadar kamusal sağlık hakkı da vardı. Olması için mücadele ettik bizim KESK olarak da kurulduğu ilk gün-

den bugüne kadar başta nitelikli, ücretsiz, anadilde bir kamu sağlık hizmetini savunduğumuz bir yerde baktığımız yerde sağlık gittikçe piyasaya açılan ücretli hale getirilen ve çıkartılan yasalarla toplumun değil, sermayeyi daha da güçlendiren sermayeye alan açar hale geldi. Bununla ilgili de şimdi değerli hocamız Dr. İsmail Hakkı Tombul başkanımız bize hem KESK sürecinde geçmiş dönemde verdiğimiz mücadeleyle bu yasa çıkarken, çıkmaması için verdiğimiz mücadeleye, o dönemden bu döneme verdiğimiz sözlerin, sağlık için neler söylemiştik, bizim söylediğimiz sözlerin ardından neler gerçekleşti. Nasıl bir sağlık sistemiyle karşı karşıyayız onları anlatacak. Değerli hocam buyurun.

İSMAİL HAKKI TOMBUL:

İyi akşamlar. Bizi izleyenlere de merhabalar. Biraz önce Meryem hocam sosyal güvenlik hakkının tarihsel gelişimini ve Türkiye'deki seyrini çok anlaşılır şekilde anlattı. Kuramsal çerçeve çizdi ve işimizi kolaylaştırdı. Bize işin pratik, politik kısmı kaldı. Bir sosyal güvenlik şemsiyesinin genel normal bir sağlık sigortasından ayıran özellikler var. Adı üzerinde sosyal. Sosyal

deyince güçlüden alıp güçsüzün desteklenmesi veya kamu kaynaklarının güçsüzden yana paylaşılmasının sağlanması ve dayanışma işinin kurulması gerekir. Temeli buna dayanır. Sosyal güvenlik sistemini bu temelden çıkarıp herkes yararlandığı hizmetin ücretini ödemelidir dediğiniz andan itibaren işin sosyal kısmı bir yana geçer sadece sigorta ya da güvenlik kısmı kalır. Türkiye'de sağlıkta dönüşüm sosyal güvenlik sistemindeki değişimle birlikte at başı gitti. Tabii 2002 AKP'nin iktidar olduğu dönem hızlı bir kırılma noktasıydı ama sağlıkta dönüşüm 1980'li yıllardan itibaren tartışılmaya başlandı. 1960'lı yıllarda (biraz önce Meryem hocam da aktardı)61 Anayasası sonra Nusret hocanın Müsteşarlığı döneminde sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu yasasıyla birlikte toplumcu, geniş tabanlı, nüfusa dayanan bölgelerde sağlık ocaklarının üzerine oturan koruyucu sağlık hizmetlerini öncülleyen, kamudan finanse edilmesi esasına dayanan bir sağlık sistemi öngörülmüştü. 80'li yıllarla birlikte hem dünyada kapitalist sistemin neo-liberal birikim sürecine geçişi hem de reel sosyalizmin çözülmesiyle birlikte kapitalizmin ideolojik olarak mutlak ege-

menliğini! ilan ettiği dönemden itibaren, egemenler kendi çıkarlarını toplumun tamamının çıkarı olarak sunmaya başladılar ve bunu propaganda ettiler.

Şimdi bir dönüşümü ihtiyaç haline getirmek için önce mevcudun olumsuzluklarını açığa çıkarmanız gerekir. Sosyalizasyon yasasıyla birlikte kurulan sağlık ocaklarına, bölge hastanelerine, kamunun ayırması gereken kaynaklar ayrılmayınca, bu kurumlar işlevini göremez hale geldi. Yine o dönem özellikle hizmet üretimiyle hizmet finansmanının birlikte olduğu ve toplumun en az yarısına hizmet veren SSK hastanelerine yeterince kaynak ayrılmayınca, orada bir sevk sistemi oluşturulmayınca, yani dispanserler daha fazla hastane kurulmayınca, oralardaki teknik donanımaya yatırım yapılmayınca da SSK hastanelerinde kuyruklar oluşmaya başladı. Yine kamu devlet hastanelerinde de otelcilik hizmetlerinin kötülüğünden başlayarak çok ciddi sorunlar ortaya çıkarıldı. Bir dönüşüm yapacaksanız eğer, mevcudun değişmesi gerektiğine toplumu inandıracaksınız. Bunu inandırırken de mevcudunun negatiflerini söyleyeceğiz. Biz ana doğrultu olarak, o dönemki sağlık sisteminin doğrultusunun doğru ama çok ciddi eksikliklerinin olduğunu bunun tamamlanması gerektiğini savuna geldik.

O dönemden sonra ikinci aşama toplumu değişime ikna etmeye başladığınız andan itibaren, aynı zamanda hizmeti üretenlerin de bu değişimin parçası olmasına ikna etmeniz gerekir. Hizmeti üretenler buna direnç gösterirse değişim gerçekleşmez. Özellikle 2000'li yıllarda, performans dayalı döner sermaye uygulaması, bu anlamda başta uzman hekimler olmak üzere, hekimlerin ve sağlık emekçilerinin bir kısmını bu dönüşüme kazanma konusunda önemli işlevler gördü. Yine böyle bir dönemde bir dönüşüm ihtiyacı ortaya koyduğumuzda da sınıflar mücadelesinin dinamikleri etkili olur. o dönem kim daha güçlüyse onun değişim dönüşüm projesi daha galebe çalar ve gerçekleşir. Bir yanıyla işçi sınıfı ideolojisi ve mücadelesi etkisizleşmiş bir yanıyla kapitalizm mutlak egemenliğini! ilan etmiş. Böyle bir dönemde her reform lafı biliniz ki, geniş emekçi kesimi, halk kesimleri aleyhine yeni sonuçlar doğuracak demektir. 80'li 90'lı yıllardan itibaren yaşadığımız durum bu olgunun bir sonucuydu. Burada yaptığımız mücadele, bu dönüşümün tamamını gerçekleştirilmesi yerine bir kısmını engellemeyi de başarmıştır.

Sağlıkta dönüşüm programı 80'li yıllardan sonra, bir anlayış değişikliğine dayanır. Daha önce sağlık doğuştan kazanılmış bir haktı. Sağlıklı insan olmak bir

haktı ve bu sağlık ortamını sağlaması da kamunun göreviydi. 80'li yıllardan itibaren teknoloji gelişti, Sağlık kar edilebilir bir alan haline geldi, Sağlık sektöründe bir sermaye birikti. Daha önce sağlık daha çok kar edilebilir bir alan değildi, onun karı ikincil yani sağlıklı bir toplum yarattığımızda sağlıklı iş gücü ve iş gücüne katılım sağladığınız için ikincil yararı olurken, şimdi doğrudan sağlık hizmeti tedavi edici hizmetlerin de gelişmesiyle beraber kar edilebilir sermaye biriktirebilen bir alan haline geldi. Şimdi böyle olunca da doğal olarak sermayenin iştahını kabarttı, burada biriken sermayeyi almaları gerekiyordu, sömürmeleri gerekiyordu. Bir paradigma değişimine gitmeleri gerekiyordu. Sağlık bir hak değildir, herkes yararlandığı sağlık hizmetinin bedelini ödemedir anlayışına geçildi. Eğer siz bir bedelden söz ediyorsanız orada bir üretim, üretimin ticarileşmesi ve satışı ve onun karşılığında bir bedelden söz ediyorsunuz demektir. O saatten sonra zaten sağlık hizmetlerinin ticarileştirilmesinin fikri zemini ortaya konuldu, geliştirildi ve buna uygun adımlar planlanmaya başlandı.

Türkiye'de sağlığın ticarileşmesi konusunda en önemli adımlardan birisi 1991 yılında Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık kuruluşlarında döner sermaye uygulamasına geçilmesi olmuştur. Ondan önce kamu hastanelerinde hizmet ücretsizdi. Her giden vatandaş nüfus cüzdanıyla hizmetlerden yararlanırdı. 91 yılından itibaren döner sermaye uygulamasına geçildi ve hastanelerde artık üretilen hizmetlerden karşılığında ücret alınmaya başladı. O saatten itibaren adım adım süreç işledi. Yine 80'li yılların ikinci yarısında Özal hükümetleri bu dönüşümü hızlandırmak istediler. Sağlık hizmetleri temel kanununda bir değişiklik yapmak istediler ama o dönem AYM iptal etti buna geçit vermedi. 91'den sonra süreç devam etti. Ondan sonra gelen bütün hükümetler sağlıkta dönüşüm, sağlıkta reform, yeni şeyler yapılmalıdır demeye başladılar. Tabii 2000'li yıllar bu dönüşümün ya da bu sürecin kırılma anıydı. 2002'de AKP iktidara geldiği andan itibaren sağlıkta dönüşüm projesi diye bir şey ortaya attı. Sağlıkta dönüşüm projesinde kim ne dedi? O dönemi yaşayan arkadaşlarımız hatırlarlar. DSÖ yayınladığı bir raporda, Türkiye'de sağlıkta dönüşüm programını Dünya Bankası'nın finanse ettiğini söylemişti. Dünya Bankası Türkiye'de sağlıkta dönüşümü ifade ederken birkaç ayak saymıştı. Demişti ki;

Genel bir sigortacılığa geçilmelidir, herkes alacağı hizmetin karşılığında fona katkı sunmalıdır.

Bir diğeri, temel hizmetler paketi geliştirilmelidir, yani sigorta her hizmeti ödememelidir. Ancak, kendi kapsama ve karşılayabileceği şeyleri ödemeli onun üstündekiler ücretli olmalıdır.

Üçüncü olarak, böyle bir sigorta sistemine geçilebilmesi için sağlık hizmeti üretimiyle, sağlık hizmetinin finansmanı ayrılmalıdır. SSK hastaneleri hem hizmet üretiyor hem de finansını sağlıyor. Bu genel sağlık sigortası fikrine aykırıdır, o zaman SSK hastaneleri kamuya sağlık bakanlığına devredilmelidir. Yani hizmet finansmanından ayrılmalıdır denmiştir.

Yine aynı biçimde önerilerde, sağlık bakanlığı sadece denetleme ve politika üretme bakanlığı olmalıdır.

Çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı ise kamu sağlık sigortacılığı fonunun rehberi ve denetleyicisi olmalıdır. Bütün bunları yaparken de biraz da süslü laflarla da etmişler, temel sağlık hizmetlerinin sunumunu güçlendirmek için aile hekimliğine geçilmelidir. Şimdi bu dünya bankasının önerisiydi.

Peki sağlık bakanlığı aynı dönemde ne demiş? Bu önerilere ek olarak; ben kamu hastanelerini sağlık bakanlığına bağlı hastaneleri idari ve mali açıdan tam özerk hale getireceğim. Ben yönetmeyeceğim, finansmanı da bütçeden sağlamayacağım, hastanelere yereldeki ticaret odası yöneticileri dahil Vali veya başka yerel ticaret erbabı dahil yönetim kurulacak, onlar hizmet üretip satacak, eğer gelirleri hastanelerin yaşamasına yetiyorsa hastane ayakta kalacak yaşamasına yetmiyorsa hastane kapatılacak. Aslında ilk sağlıkta dönüşüm projesinden sağlık bakanlığının beklentisi buydu. Peki böyle yapınca sağlık emekçileri ne olacak? Böyle bir kurumda sağlık emekçisi kadrolu ve iş güvenceli olamaz. İş güvencesi ortadan kalkacak, sözleşmeli olacak ve ancak ürettiği hizmet karşılığında para alacak. Yani işletmeye ne kadar para kazandırır o kadar para alır. Sağlık hizmetleri bu esas üzerine oturacak.

Tam da böyle bir dönemde TÜSİAD bir rapor hazırlamış. Türkiye’de sürdürülebilir bir sağlık Sistemi için reformlar, öneriler. Orada sayfalarca yazdılar ama 2 cümle çok önemliydi. Birincisi, Türkiye’de sağlık hizmetinde özelin payı çok az, artırılmalıdır. (O zaman yüzde 5’i yaklaşık). İkincisi, kamunun sağlığa harcadığı para az, artırılmalıdır. Şimdi iki cümleyi yan yana alt alta yazın. Diyor ki, sağlıkta özele alan açın, kamudan özele kaynak aktarın. Aslında sağlıkta dönüşüm

programının Türkiye'yi yönetenler açısından sermaye açısından esas dayandığı nokta bu ve bunun üzerinde şekilleniyordu. O dönem sağlıkta dönüşüm programı mevcudun da olumsuzlukları üzerine toplumda istenir beklenir hale gelmişti. Hatta onu bırakın sadece sağlık emekçileri TTB, SES ve Sağlık meslek örgütleri dışında KESK'in diğer bileşenleri dahi süreci tam kavrayamamıştı. O zaman sanki bu dönüşüm sadece sağlık emekçilerinin sorunuymuş gibi tartışılmaya başlanmıştı.

Yine bu dönemden itibaren hızla adım attılar. 2004 yılında Düzce'de aile hekimliği pilot olarak uygulanmaya başladı. Aile hekimliğine neden karşı çıkıyorduk? Aile hekimliği adı aile bile olsa bireysel hekim, bu bireysel hekimlik bölge tabanına dayanmıyor. Sağlık ocağı bölge tabanına, nüfus tabanına dayanıyordu. Sağlık ocağı sadece hastalıkları tedavi etmez o bölgede çevre sağlığından halk sağlığına kadar hangi sorunlar varsa oraya da müdahale eder, o sorunların çözümü için çaba harcardı. Onun için adı sağlık ocağı idi. Herhangi bir hekimlik değildi. Koruyucu sağlığı öncülerdi. Aile hekimliği ise tedavi edici hekimliğe yöneliktir. Orada koruyucu sağlık hizmetlerinden daha çok tedavi edici hizmetlere dönük, aynı aileden her bireyin farklı bir aile hekimi de olabilir. Öyle olunca da siz istesenez de aynı nüfusa hitap etmediğiniz için, bölgesel ve bütüncül koruyucu bir sağlık hizmeti öngöremezsiniz, planlayamazsınız demiştik, İtiraz etmiştik. Tabii aynı zamanda aile hekimlerini de sözleşmeli hale getirmek istiyorlardı. Tam da böyle bir dönemde 2005'te Türkiye sağlıkta dönüşümün hızlandığı bir dönemi yaşadı. Hepimizin belleklerindedir. SSK hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devri. SSK hastaneleri o dönem 35 milyon nüfusa hizmet ediyordu.

O dönem biraz önce Aziz, sen de söyledin, 4 ana sosyal güvenlik sistemi vardı. SSK kendi sağlık sistemini üretiyor. Kişi başı sağlık harcaması 2004'te 67 dolarıydı. Mümkün olduğu kadar ucuza mal ediyordu. İkincisi BAĞ-KUR kendi nam ve hesabına faaliyet sürdürenler. Onların sağlık harcamaları ise 180-200 dolar civarındaydı. Üçüncüsü devlet memurları 657'ye tabii o da 220-230 dolar civarındaydı kişi başı sağlık harcaması. Dördüncüsü de bankaların kurdukları özel sandıklar. Sağlık hizmetini finanse ediyorlardı. 2005 yılında SSK hastanelerini Sağlık Bakanlığı'na devrederek özellikle hizmet üretimiyle hizmet finansmanının arasındaki bağı kopardılar. En az 35 milyonun alacağı hizmet birdenbire kişi başı en az 100 dolar pahalı hale geldi. 35 milyon kişi başı 100 dolar olsa,

yılda 3,5 milyar dolar, hiçbir gelişme olmasa bile cebimizden çıkacak fazla paraydı. O zamanki Sağlık Bakanı Recep Akdağ ile gidip görüştük ve bunları anlattık. Bir yandan eylem yapıp bir yandan da görüşmeler gerçekleştiriyorduk. Anlattık dedik ki, bakın bu pahalı hale getirecek koruyucu sağlık hizmetlerine değil tedavi edici sağlık hizmetlerine öncülük ediyorsunuz, başka sorunlar da çıkacak. Bakan cevap veremeyince bize şunu dedi; size ne, bunu getiren parayı da düşünür. Dedik ki; kendi cebinizden parayı veriyorsanız amenna ama bizden topladığınız vergilerden ve kamu kaynaklardan karşılayacaksanız o zaman tabii bizi ilgilendiriyor. Bizim paramızı kullanıyorsunuz ve doğal olarak bizi ilgilendirir. O dönem Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Başesgioğlu SSK hastanelerinin devrini imzalamadı. Gittik görüştük. Dedik gelin imzalamayın. Böylece süreç uzasın. O zaman Bakan ben de sizin gibi düşünüyorum ama ya imzalayacağım ya da istifa etmek zorunda kalacağım. İmzaladı ama partisinden 6 ay 1 sene sonra ayrıldı tarihi bir fırsatı kaçırdı.

Şimdi 2005 yılındaki SSK hastanelerinin devrinden sonra 2006 yılıyla beraber genel sağlık sigortası artık gündeme geldi ve genel sağlık sigortasının bütün Türkiye’de uygulanmasına dönük adımlar atıldı. Genel sağlık sigortasında öngörülen kamuoyunda hükümetin söylediği şey neydi? Türkiye’de nüfusun tamamı sigorta şemsiyesi altına alınacak, herkes sağlık hizmetinden yararlanacak, sağlık hizmetinden yararlanmayan kimse kalmayacak. Biz de demiştik ki; sizin söylediğiniz maalesef gerçekler ifade etmiyor. Sağlık hizmetleri 3 türlü finanse edilir. Biri ABD gibi ülkelerde uygulanan özel sigortacılık. Yani herkes kendi sigortasını olur ve geri kalan da cebinden tamamlar. İkincisi kamu sağlığı sigortacılığı, yani bunun da gerekçesi şudur, bütçemiz yeterli değil herkesten gelirene göre vergi alamıyoruz. Onun için de sağlık hizmeti karşılığında prim ödesinler, bu primle fon oluşsun bu fondan da sağlık hizmetleri ücretlendirilsin. Peki bu parayı kimden alıyorsunuz? Vatandaşlardan alacaksınız. Üçüncüsü de kamu finansmanıdır, kamu finansmanında da genel bütçeden finanse edilir. Bunun avantajları nedir? Yoksul ya da zengin, işi olan ya da işsiz fark etmez, herkes ihtiyacı olan sağlık hizmetini alır.

Kamuda finansmanı kaynaklarını daha verimli kullanmak için planlama yapar, ister bölgelere, isterlerse koruyucu sağlık hizmetlerine sonra tedavi edici sağlık hizmetlerine kaynak verip dengeleme yapar. Türkiye kamu sağlık sigortacılığını seçti, kamu sağlık sigortacılığı, iki temel şeye dayanır; genel sağlık

sigortasında bir yandan herkesten prim alacak, ikincisi de sağlık hizmetlerine talebi azaltmak için ilave ücretler ve katkı katılım payı alacak. Şimdi genel sağlık sigortasında bugün itibarıyla baktığımızda ondan fazla katkı katılım payı var. Birinci basamak aile hekimliğinde yok. Ancak devlet hastanesine gittiğinizde özel hastaneye gittiğinizde önce bir muayene katkı payı veriyorsunuz. Sonra ilaç yazılıyor reçete alacaksınız 3 kaleme kadar her reçeteye önce 3 lira sonra her kutu için 1 lira ilaç katılım payı ödüyorsunuz. Sonra en ucuz ilaç farkını ödüyorsunuz. Özel hastaneye giderseniz orada yapılan her işlemde SUT a göre SGK'nın özel sağlık kurumuna ödediği ücretin yüzde 200 kadar fazla parayı da cebinizden ödüyorsunuz. Özel işlemlere ekstra para ödüyorsunuz. Üniversite hastanelerinde öğretim üyesi farkını ödüyorsunuz. Her adım attığımız da 8-10 adım da ücret ödüyoruz.

O dönem TBMM'de bu yasa görüşülürken (madem bu kadar güzel bir sağlık sistemi kurulacaktı) milletvekilleri kendilerini neden GSS kapsamı dışında bıraktılar. Milletvekilleri şu an sağlık hizmetlerinde istedikleri yerden hizmet alıyorlar, ilave ücret ödemiyorlar, katkı katılım payı ödemiyorlar, muayene ilaç parası ödemiyorlar. Bize dış implantı ödenmediği halde milletvekilleri, yüksek yargı mensuplarına 13 implant ödemesi yapılıyor. Madem bu kadar düzgün bir sağlık sigortacılığı getirecektiniz bunu yapmadınız. 2011'de AYM üyeleri 2017'de de Danıştay, Sayıştay, Yargıtay üyeleri, TSK'nın Komuta kademesi GSS kapsamı dışında bırakıldı. İktidar ihtiyacı oldukça adeta rüşvet olarak verdi bunu.

Şimdi şu cümlelerle tamamlamak istiyorum. GSS primi topluyorsunuz. Topladığınız primleri bir yandan emekli sandığı 657'ye tabi olanların maaşlarından primler, sigortalı çalışanların kesilen primleri, BAĞ-KUR'lardan toplanan primler... Bugün itibarıyla Türkiye'de iş gücüne katılımın en az 3'te 1'i kayıt dışı. Yani herhangi bir sigortası yok. Bu kayıt dışı çalışanların GSS primini nasıl ödeyecekler? Cebinden çıkıyor ve ödüyor. Daha önce bu primler çok daha yüksekken, sonradan yapılan bir değişiklikle brüt asgari ücretin yüzde 3'ü kadar GSS primi alınmaya başlandı. Şimdi GSS primlerinde bir eşitsizlik var. Bir yandan aynı ücreti alan sigortalı olan primin yüzde 12 buçukunu öderken, kendi nam hesabına çalışan sigortaya tabii primin yüzde 12'sini öderken herhangi bir yerde sigortalı ya da sosyal güvencesi olmayan geliri brüt asgari ücretin 3'te 1'inden fazla olan her kişi sadece brüt asgari ücretin %3 ü kadar prim ödüyor.

Şimdi şunu söyleyerek bitireyim. 2011’de kamu hastanelerini bir KHK ile kamu hastaneleri birliğine çevirdiler ve Sağlık Bakanlığından ayırdılar. İdari ve mali açıdan özerk hale getireceğiz dediler. 2017 yılında tekrar eskiye döndüler. 2 gerekçe var. Biri gözükür gerekçe, çok başlılık yarattığı için verimliliği azaltıyor dediler. Bir başka gerekçe daha vardı aslında. Kamu hastaneleri birliklerinin 85 bölgedeki genel sekreterliklerini bir kadrolaşmayla tarikatlara emanet etmişlerdi. Hepsini oradan söküp atamadılar. O genel sekreterlikleri kaldırarak tekrar kamu hastaneleri genel müdürlüğü yapıp değiştirmeye çalıştılar. Aslında bu durum paradigmanın iflasıdır. Gelinek noktada 1 milyon 580 bin tamamlayıcı sağlık sigortası yaptıran birey var yani cebinden karşıladığı para yetmiyormuş gibi onu karşılayamayacağını düşündüğü için Türkiye’de 1 milyon 600 bine yakın kişi tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırmak zorunda kaldı. Yine 3 milyona yakın kişi özel sağlık sigortası yaptırıyor. Sıkı durun, bu paradigmayı kuran ve düzgün sağlık sistemi sunulmasını finanse edecek ve denetleyecek olan SGK kendi personelinin tamamına güya ucuz ve uygun tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırmaya olanağı için Anadolu Sağlık Sigortası ile anlaştı. Bu paradigmanın iflasıdır. Kurulan bir sağlık sisteminin iflasıdır. Geri kalanı ikinci kısımda tamamlayacağım. Teşekkür ederim.

AZİZ ÖZKAN:

Teşekkürler. Sorunlarımız o kadar çok ki 20 dakikaya sığdıramıyoruz arkadaşlar. Affınıza sığınarak uyarmak da istemiyorum, hatırlatma ihtiyacı duyuyorum. Şimdi sayıları milyonları bulan ve örgütlenme noktasında bilahare her ilde çeşitli platformlarda bir araya gelen, bir sözleşmeyle hem devletle hem işverenle bir sözleşme yaparak işe başladılar. Bu işe başladıktan sonra devlet size yeni kurallar belirledim, maç başladıktan sonra kural değişmez kurallını kendi lehlerine çevirerek emeklilikte yaşa takılan milyonlarca sigortalıyı mağdur ettiler. Bu konuda Marmara Emeklilikte Yaşa Takılanlar Federasyonu Başkanı Gönül Boran Özüpak, hem emeklilikte yaşa takılanların sorunlarını hem neler yaptıklarını nasıl mücadele yöntemlerini birlikte nasıl başarabilirizi konuşacağız. Buyurun başkan.

GÖNÜL BORAN ÖZÜPAK:

Teşekkür ediyorum. Değerli hocalarımdan da ben dinledikçe çok daha fazlasıyla da aydınlandığım noktalarım oldu. Hepsine de ayrıca teşekkür ediyorum.

Emeklilikte yaşa takılanlar gerçekten Anayasal haklarından mağduriyeti en had safhasına kadar yaşayan topluluğun adı. Anayasasının eşitlik ilkesine aykırı bir şekilde maruz kalan topluluğun adı. Yasaların öngörülebilir olmasının hiçe sayıldığı bir topluluğun adı. Bugün milyonlarız bugün tüm

Türkiye'yiz, bugün federasyonumuzla Konfederasyon olma yolunda en büyük sivil toplum kuruluşu olduk. Teşkilatlanarak, örgütlenerek, her ilde var olarak. Her evde EYT'li var, hakkına sahip çıkan EYT'liler olarak.

Değerli Meryem hocamın burada emekliliğin genel adı insanlığın geleceğin risklerine karşı güvence arayışı cümlesi emeklilik hakkı isteyen bizleri yansıtıyor. Bu emeklilik hakkına biz 99 öncesinde devletimizle yaptığımız ilk işe giriş sözleşmemizde bizim şartımız kadınlarda 20 yıl 5 bin prim günü, erkeklerde 25 yıl 5 bin prim günü siz bana primlerinizi ödeyin ben size bu şartlar sonrasında hak ettiğiniz emekliliğinizi yatırdığınız primler karşısında maaş olarak sunacağım bir sözleşmeyi imzaladık. Ama 99 senesinde 4447 sayılı Kanunun bize yansıtmış olduğu maç oynanırken kuralı değişen, sosyal güvenlik kurumu içerisinde ve dünyada Türkiye'de tek örneğimiz.

Yasaların geriye aleyhte işletilerek üçüncü bir şartın eklenmesiyle. 2 ila 17 yıl arasında yaş şartına tabii tutulduk. Ama bizler o çalışma hayatı içerisinde bu geleceğin risklerine karşı güvence arayışımızda planlar yaptık, programlar yaptık. Çocuklarımızı evlendirmek adına, eğitimi adına, sağlığımız adına ya da hayallerimizi kısaca gerçekleştirmek adına. Neden? Yıllarca alın teri döküyorsunuz karşılığında bir bedel ile maaşını ki alın terinizin bedeliyle insanca yaşanır bir maaşla o hayatı sürdürme çabası içerisinde giriyorsunuz. Biz bu anlamda dünyada tek örnek olduğumuzu biliyoruz. Her defasında da vurguluyoruz. ILO'nun 9 tane riski var. İş kazalarıyla hastalıkla, analıkla, maluliyetle,

yaşlılıkla, ölüm ve aile yükleri, işsizlik. Bizden istene primlerin içerisinde biz bu kalemlerin tamamını ödedik. Hastalığımızı ödedik. Analığımızı ödedik, yaşlılığımızı ödedik ama üçüncü kurala tabii tutulurken hiçbir şekilde bize söz hakkı tanınmadı. Siz zaten çalışsınız biz bir gecede ki o zamanlar 99 depreminin hemen arkasında, yine maalesef ki reform adı altında çıkan yasalar ne hikmetse yangından mal kaçırır gibi çıkarılan bir reform adı altında sunulan yasalar olduğu için, ayınısını 99 yılında yaşadık. IMF dayatıyor size kredi vereceğim, süre şu, iş şu şu, gelişmeleri reformları yapmak zorundasınız. 99 depreminin arkasından bizler 2 ila 17 yıl arasındaki yaş haddine tabii tutulduk. Şu anki yaş aralığımızda 5 yaş 50 yaş, kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaşa bu yaş haddinden çalışacak arkadaşlarımız var. Ama şu 45-50 yaş aralığında Aziz Bey'in de söylediği gibi bu bizim sloganımız oldu işverene gidiyorsunuz, iş istiyorsunuz, direkt doğum tarihine ya da size baktığı süreçte siz yaşıyorsunuz diyor.

Ama öteki türlü devletimize diyoruz ki bize Anayasal haklarımızı verin biz şu sorunları yaşıyoruz. Devlet de diyor ki hayır siz gençsiniz sizin 60 yaşına kadar çalışma şartlarınız var. İki arada bir derede kalan topluluğun adınız EYT olarak. Çalışan arkadaşlarımızın da maalesef ki; şu an pandemi dönemini yaşıyoruz ve işverenler de evet gerçekten zor günler yaşıyor, bütün sektörlerde olduğu gibi ama ilk akla gelen emeklilikte yaşa takılanlar oluyor yaş haddinden dolayı. İş Kur'a gidiyoruz iş istiyoruz direkt hiçbir başvuru yapmamışsınız, doğum tarihiniz yani 35 yaşını aşmamış boy boy iş ilanları görüyoruz. O zaman biz ölelim mi yani. 45 yaşında 50 yaşında hiçbir ekonomik geliri yok. Kazancı yok. Aile geçinmek zorunda ocakta tencere kaynamak zorunda. Bunun yanı sıra yine hocamın anlattığı, GSS'ye tabii tutularak ocak ayında 107 lira olan GSS primini kaydetmek zorundayız. 30 yıl biz prim ödedik. Vergi verdik ve peşinen verdik. Hani bunun içerisinde hastalık primimiz vardı bizim? Neden hiçe sayıyorsunuz? Bunu her defasında dile getiriyoruz.

Evet bir sağlık, sosyal devlet anlayışını maliyet hesabının olmaması lazım. Eğer vatandaş varsa, sağlıklı bir birey varsa, bu milleti de oluşturuyor, devleti de oluşturuyor. En sağlıklı şekilde hayatını devam ettiriyor. Git gide özelleşti. Eğitim özelleşti. Sosyal güvenlik kurumu hastaneler özelleşti ve yakında SGK dediğimiz SGK bireysel emeklilik sistemiyle yerini maalesef özelleştirmeye bırakacak diye de kafamızdan geçiyor. Ama bizim kamusal anlamda güvenceye ihtiyacımız var. Özellerin bugün durumunu görüyoruz. Topluyor, ihaleyle şu

an 23 tane bireysel emeklilik sistemi ya da daha da arttıysa şu an hatırlamıyorum. Zorunlu hale getiriliyor. 18 yaş altına iniyor, isteğe bağlı bırakılıyor. Evet ben tasarrufumu kendim yaparım ama bir devlet güvencesiyle ben geleceğimi garanti altına almak isteyen bir bireyim, ben özelliklere şu anki ortamda hiçbir şekilde güven duyacak bir ortam taşıyamıyorum. Gelen ya çarpıyor ya çırpıyor sonra olan yine halka oluyor maalesef.

EYT özellikle ve özellikle bu pandemi döneminde işsiz kalışıyla aşsız kalışıyla inanın bir kuru ekmeğe muhtaç kalışıyla içler acısı durum yaşıyor. Bu sadece EYT'ye mahsus değil herkes zor durumda. Anlatılanlara, uygulananlar arasında çok fark görüyoruz. 45 yaşın 50 yaşın şu ortamda iş bulamayacaklarını çok iyi biliyoruz. Bir de genç nüfusumuz var bu anlamda. Emin olun benim oğlum da işsiz 25 yaşında. Binlerce milyonlarca... Kaynaklarımızın doğru ve etkin kullanımını her türlü sorunumuzu çözecek. Yeter ki buna gerçekten inanan siyasetçiler o meclis koltuğunda otursun, hakkı hukuku adaletli davranışı ve sorunlarımıza iniş haliyle yani sözde değil ekonomimiz ne hale geldi. Tarımımız ne hale geldi. Eğitim, sağlık ne hale geldi. O kadar çok kalem var ki, saymaya nefesimiz yetmiyor artık.

Çok dertliyiz esasında EYT olarak. 12 yıldır bunun mücadelesini veriyoruz. 2015 yılında EYT sosyal yardımlaşma ve dayanışma derneği olarak, sosyal platformlardaki topluluğun bir araya gelemeyişinin bile ya da gelip de örgütlü mücadelenin yansımalarını daha da farklı gösterebilmek adına diyeyim, 2015 yılında biz sivil toplum kuruluşu olmaya karar verdik. Bayrağı devraldığımız yönetim kurulu arkadaşlarımızla, sosyal medyada çalışan gruplaşan büyüklerimizle birlikte ve bugün EYT 2015'ten 2021 yılına tüm Türkiye'de olduğunu, var olduğunu örgütlü mücadelesiyle kanıtlamış oldu. 23 tane derneğimiz var. Maalesef pandemi süreci genel kurullarımız anlamında hep bizi öteledi. Pandemi yasaklarından dolayı.

Biz bugün EYT Konfederasyonu olarak kendimizi ifade edecektik. İstiyoruz ki inşallah şu süreçte pandemi sürecini bir an evvel atlatıp da konfederasyonumuzu gerçekleştirip biz de bir sendika gibi, sosyal güvenlik kurumu yasalarının yarattığı mağduriyetlerle mücadele etme çabası içerisindeyiz. Bunun içerisinde EYT var, geçmiş zamanda büyüklerimizin emekli olan büyüklerimizin bugünkü yaşadığı şartlarla aldığı maaşlarla geçinemediklerini ve bizler de aylık

bağlanma oranları ile onlardan daha da kötü seviyelerde olabileceğimizin mücadelesini veriyoruz. Bunun içerisinde Z kuşağımız gençlerimiz var. Biz bugün bu mağduriyetleri yaşıyoruz. Şu anki gençlik ya da bugün işe giren bir bizim evladımız, gençlik dediğimiz bizim çocuklarımız, SGK ile 65 yaşında emekli olacaklar. Aylık bağlanma oranlarının 2008 yılında değişmesiyle de sadaka değerinde bedellerle çalışma hayatı içerisinde olacaklar zaten onlara bugün sormuş olursanız, 65 yaş emekliliği Türkiye şartları içerisinde ben hayal edemiyorum diyorlar. Umutsuzlar. Bugün yine SGK sitesine girdiğinizde, emeklilik bölümünde mutlu insanların fotoğrafı var. Yani onlar Türkiye'yi yansıtmıyor. Maalesef açlığa, sefalete ve sadaka niteliğindeki yardımlarla 30 yılın karşılığında bu alana maaş bağlanıyor. Ölüm denilen bir sistemin içerisindeyiz. Yasalarla boğuşma içerisindeyiz.

Örneklerimiz çok. 10 bin prim günü olmuş asgari ücretten primini yatırmış ya da birazcık zerinden primini yatırmış 30 yıllık emeğin karşılığında bugün aylık bağlanma oranlarının düşürülmesiyle 1.600 TL maaş alamıyor. Kira mı vereceksiniz, çocuğunuza harçlık mı vereceksiniz, elektriğinizi mi ödeyeceksiniz, üstüne kredi kartından nakit avans çekip de borçlanacaksınız? Hep şunu söylüyoruz toplantılarımızda, yaptığımız görüşmelerde, hocam milletvekillerinin artlarından bahsetti, GSS'ye tabi olmayıp da 2 yıllık milletvekilliği yapan bir vekilimizin çalışmayıp da hani ayrıldıktan sonrasına bu hakka sahip oluyor, çalışmadığı süreçte onlar da yaş haddine tabii, kimisi 55 yaşında, kimisi 60 yaşında emekli olacak ama oradaki emekli primi hiçbir yerde çalışmasa da dahi devletimiz o primi tavandan ödüyor. Kimin parasıyla ödüyor? Benim 10 yıllık gecikmiş olan alın terimin karşılığıyla ödüyor. Helal mi edeceğiz? Etmiyoruz. Bu sadece bununla örneğiyle değil. O kadar çok örneği var ki. Bizim üzerimizden bir şeylerin lütufmuş gibi sunulup ondan sonrasında da hakkımızı istediğimiz zaman ha biz erken emeklilik isteyen olduk, biz terör örgütü olduk, yerimiz adresimiz her şeyimiz belliyken boş işler olduk, bu algılarla bu mücadelemizden hep yıldırılmak istendik. Dimdik ayaktayız.

Örgütlü mücadelemize birleşmeyle ki bu mücadeleyi veren bütün sivil toplum kuruluşları, toplulukların bir araya gelerekten gerçekten başaramayacağı hiçbir şeyin olmayacağını bunu siz değerli büyüklerimin de ifadesiyle ben de buradan tekrarlamak istiyorum. Hakkımıza sahip çıkacağız. Haklarımızın peşinde olacağız. Bana yedirmeyecekse siz de yemeyeceksiniz çünkü şurada döktüm

alın terimi. Milyonlara arkadaşım gibi. Söyleyeceklerim bunlar. Yani aylık bağlanma oranlarını Abdullah hocam... bu oranların özellikle detaylandırılmasını özellikle vurgulamak istiyorum. Diğer sosyal güvenlik kanunlarının ya da tasarılarının ilerleyen süreçte değişikliği gibi bugünün ve yarının en büyük sorunlarından biri aylık bağlanma oranları. O zaman birlikte ikinci programda...

AZİZ ÖZKAN:

Teşekkürler, değerlendirme ve katkılarınız için. Söylediğiniz siyasi iktidar tarafından sürekli EYT meselesi sanki böyle toplumun üzerine yükümü gibi sanki kendi olmayan hakkını istiyormuş gibi bir algı yaratılıyor ve topluma aslında bir haklı mücadeleyi haksızmış gibi sunmayı gösteriyor. Kendisinde olmayan bir hakkı istemiyor EYT'liler. Kendi işe girdiği sözleşmede belirlenen kuralların dışına çıkılmaması aslında haksızlığın giderilmesini talep ediyorlar. Biz de BES olarak bu haklı mücadelenin her zaman yanında olacağız, birlikte örgütleneceğiz, bu örgütlü mücadele içinde bu haksızlığı gidermek adına tüm mücadelelerimizle dayanışma duygularımızla birlikte olacağımızı belirtelim.

Evet son konuğumuz tekrar içimizden biri. Alim arkadaşımız İstanbul 2 No'lu Şube temsilcimiz. Alim arkadaş Sosyal Güvenlik Kurumunda 31 bin SGK Emekçisi ile bu hizmeti sunmaya çalışıyor. Bu hizmeti sunarken yaşadığı sorunlar, demokratik hakları özlük hakları, ekonomik ve siyasal tüm haklarıyla ilgili, problemleri nasıl bir Sosyal güvenlik sistemi, bu hizmeti sunan bu yasaları uygulama noktasında kalan, bu yasaların farkında, hem farkında olup uygulanması noktasında o çelişkiyi de kendi içine yaşayan biz emekçiler bunun uygulayıcısı aynı zamanda.

Söz sende Abdülalim arkadaş. Zaman konusunda da biraz tasarruflu davranırsak iyi olur.

ABDÜLALİM AĞAÇ:

Merhabalar. Değerli hocalarıma yaptıkları katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Aslında bütün sorularınızın muhatabı olarak gördüm kendimi çünkü her gün bire bir yaşıyoruz. Sadece ben değil bütün 33 bin 224 sosyal güvenlik kurumunun çalışanlarının tümü buna muhatap. Her gün yaşıyoruz bunu, yüz yüzeyiz. 84 milyona değil uluslararası sözleşmelerle birlikte 90

milyonu bulan ki bunun içinde göçmeninde tutun yurt dışından gelip ülkemizde çalışanlara kadar uluslararası ikili sözleşmelerle ülkelerle yapılan anlaşmalar gereği diğer sosyal güvenlik haklarını da dahil ettiğimiz zaman 90 milyona yakın insana hizmet veriyoruz. Ana rahmine düşen biri sosyal güvenlikle bağlantılıdır. Kendisi çalışır, doğar, ana babadan hak sahibi olur ve sürekli sosyal güvenlikle ilintili çalışır, emekli olur emekli olduktan sonra vefat eder vefat ettikten sonra gene ondan hak sahibidir. Yaşam döngüsüne baktığımız zaman ülkede yaşayan veyahut da ülkeyle bağlantısı olan herkesin bir sosyal güvenlik ile ilintisi var ve buna hizmet veren de Türkiye’de 33 bin 224 tane personel.

EYT dedik, EYT’deki arkadaşları çok iyi anlıyorum bunun üzerine daha önce de çalılar yürütmüştüm benzer sorunlarla ilgili olarak. Evet biz de sizin gibi sosyal güvenlik çalışanları da sizinle benzer durumdayız. 5510 öncesi çalışanların özlük hakları ve sonrası şeklinde 2’ye de ayrılabiliriz. Kurum personelinin 666 sayılı KHK ile ikramiyelerinin mesailerinin tırpanlanması ve yok edilmesi. Bu KHK ile AYM’nin iptali ve hala baktığımız zaman 8-9 yıldır hala TBMM’de bir düzenlemesinin yapılmaması. O tarihten bu yana 6 ayda bir SGK çalışanlarının ikramiyelerinin verilmemesi. Sadece müfettiş kısmındaki görev yapan kurum çalışanlarına verilmesi ayrı bir hak kaybı.

Şu an pandemi dönemindeyiz. En önemli SGK’nın çalışanları her gün yakalanan. Benimle birlikte çalışan arkadaşım en son yakalandı. Evimizden çalıştığımız ortamdaki evimize getiriyoruz. Arkadaşlarımızın ailesi vefat ediyor. Bu çok üzücü bir durum ve acılarını görüyoruz. Çünkü yüz yüzeyiz. Herkesle iç içeyiz herkesin sorununu olduğu nokta bizim. Gelip biz bire bir ilgileniyoruz

ve karşılık veriyoruz. Bu pandemi döneminde yapılandırılmaya geçildi. Bu yapılandırılmadan full bir şekilde mesai düşünüyünce bir memur mesaiye kaldığı zaman geldiği zaman bir günlük mesai ücreti 15 lira. 15 TL! bu 15 TL Türkiye'nin şartlarına baktığımız zaman yoluna, yemeğine mi neyine yetecek? Yani hangi taraftan başlayacağımıza baktığımız zaman çok çok farklı noktalarda. Gönül hocama çok fazla gelen sorulara baktığımda genelde aylık bağlama oranı üzerine. EYT'nin içinde kamu çalışanlarının da büyük bir kısmı EYT'li.

Baktığımız zaman kadın sigortalılar 99 öncesi bu EYT'den önce 7200 yani 20 yılını doldur erkekte 25 yılını doldur ve emeklilik şartlarına tabi. Ödemeli yaş geldi ve kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık sağlanacakken 9 bin iş gücüne çıktı. Evet 9 bin iş günü. 20 değil artık 25 yıl. Yeni işe başlayacak birinin aylık bağlama oranı özlük hakları çok çok farklı. Ki AYM bu kanun çıktığı zaman kısmi iptal yaptı. İptal yapma sebebi ve sonra düzenleme 5513 yürürlüğüne baktığımız zaman şöyle bir şeyi gözden kaçırdı herkes. İkinci düzenlemede AYM üyeleri hariç. Misal şu an çok iyi okuyup inceleyip araştırdığım zaman; kamu görevlisi sayılan yasama üyeleri diye belirtiyor. Yasama üyesi ve AYM üyeleri. Bu şunu ifade ediyor. Bu yasalar çıkarılırken bunlar bir nevi rüşvet gibi değerlendirirsek bunlar devre dışı bırakıldı, ki 5510 dediğimiz bir milat var. 506 yani SSK'lılar, 1479 BAĞ-KUR'lular ve 5434 sayılı kanun memurların tabi bulunduğu kanun ve emeklilik şartlarının olduğu kanun. 99'da 2002'de yapılan düzenlemeler ayrı kademeli geçiş ve 12008. Bir masada iki memur çalışıyor, biri 1.9.2008'de çalışmış, biri de 1.10.2008'de çalışmış. Aralarında 10 günlük süre var diyelim. İkisinin özlük hakları, emeklilik hakları bir değil. Çok komik bir şekilde... ben şu örneği vereyim, 1.10.2008'den önce giren bir memur arkadaşının aylık bağlama oranı üzerine ben söylersem yani 5434 ile 5410 arasındaki bir farkı belirtmek isteyeceğim. Emekli sandığı aylık bağlanırken yüzde 50 aylık bağlama oranı üzerinden baz alınıyor.

Çalıştığı yıl sayısına da örneğin 30 yıl çalıştı veya 35 yıl çalıştı yüzde 50 artı 35 ne etti yüzde 85 yükselme. 30 yıl çalışan biri yüzde 80 üzerine aylık bağlama üzerine aylık bağlanıyor. 5510 şöyle bir durumu getirdi. Yüzde 2 üzerine ve çalıştığı yıl sayısı. 30 yıl çalışan birinin aylık bağlama oranı yüzde 60 üzerine. Yani aynı işi yapan iki memur, aynı birimde çalışan iki memur, aynı hizmet yılı üzerine hizmet eden memurların aylık bağlama oranları bu şekilde. Birinin yaşı 60'ta tuttular maksimum diyelim. Baştan örneğin 99 ile 2008 arasında

başlayan biri diğerini kademeli yaşa tabi tuttular, bu prim gün sayısını ne zaman doldurursa o yaşta emekli olacaksın. Çok yani değişik bir durum. Sosyal güvenlikteki arkadaşlarımız baktığımız zaman özlük hakları ben 2006'da kuruma başladığımda şöyle bir şey vardı kurum tercihlerinde bulunurken kamusal alanda belli bir puanlama sistemine tabii belli bir hizmet ediyorsun sonra giriyorsun kazanıyorsun girdiğin kurumun ne şekilde ne kadar aylık vereceği özlük haklarını ayrıntılı belirten bir tablomuz var. Baktık beğendik ve ona göre tercihte bulunduk. Yani diyoruz ya maç başlarken evet kurallar değişti. Biz başladığımız zaman özlük haklarımız vardı. Sosyal güvenlikte çalışan o dönemde SSK'da çalışan bütün arkadaşların havuz parası vardı. Ve bu havuz parası da yıl sonunda aldığımız esnada muazzam bir yani verilen rakam çok düşük bir rakam yapılan kesinti idari para cezaları oluşan oranı derece kademesine ve bulunan unvanına göre dağıtılırdı. Aldığımız zaman ben 3 aylık 1 500 TL aldığımızda aradım dedim bu neyin ödemesi yanlış mı yaptınız. Yok bu kanuni hakkınız. Ki o dönemde baktığımız zaman ki 2008'de şu an yok. 2008'de 5510 geldi bunlar gitti. 208'te yürürlüğe girmesiyle. SSK'lılar 1.10.2008'de BAĞ-KUR ve emekli sandıkları çalışanları için. 2008'deki bu ABD'de başlayan Mortgage kriziyle birlikte dünyadaki bu ekonomik krize rağmen ortalama bir memurun dokuzuncu derecenin birinci kademesinde çalışan bir memurun aylık dolar üzerinden söyleyeyim altın üzerine de söyleyeyim çünkü dolar üzerine dolarla mı maaşını alırsın altın dese yani altındaki baz oran kabul ettikleri için ben bunun üzerine söyleyeyim. Bir memurun ortalama 900 ile 1000 dolar civarı aylığı var altına vurduğum zaman 16 çeyrek altın alıyordu. Aynı pozisyonadaki bir memura baktığım zaman 5 çeyrek alabiliyor. Dolar üzerine baktığım zaman yarı yarıya bir azalma oldu. Bu sarı sendikaların getirdikleri bir nokta. Çünkü yönetim kurullarında yer alıyorlar SGK 15.haftası baktığımız zaman, 15.yılıni kurumların birleşmesiyle birlikte. Kurumdaki çalışanlar bunu içselleştirdi mi, bir anket yapsak ve çoğuna sorduğumuz zaman haftadan haberleri de yok arkadaşlar. Böyle bir durumumuz var. Evet aşı çok çok önemli biz çalışıyoruz yüz yüzeyiz geliyoruz ailemize yahut da bize gelenlere de bulaştırma riskimiz çok özellikle aşılmanın öncelikle sosyal güvenlik kurumu çalışanlarına verilmesi çok çok önemli. Çünkü biz herkesle temas halindeyiz. Hamile olan birinin tutun, hastalık ödemesinden yurt dışından gelen erasmustan gelene kadar biz iç içe ve yüz yüzeyiz ve bunların tümüne temas ediyoruz.

SGK çalışanlarına sadece SGK'nin değil tüm kamu çalışanlarının bir sorunu var ek gösterge kat sayısı. 3600 ek gösterge. 3600 ek gösterge bir müdürü

düşünün emekli oluyor ve aldığı 2200 ek göstergeden emekli oluyor. Bir şefi düşününü sınava giriyor maaşında herhangi bir artış olmuyor. 10 puanlık bir artış oluyor, çok komik bir rakam. Diğer kamu kurumlarına nazaran bir icra memurlarına baktığımızda. Bir yeşil pasaport hakkı yok. Sınava giriyor icra memuru oluyor ve yeşil pasaport hakkı yok. Denetmenler denetim yapıyor. İş yerlerini teftiş ediyor raporlar hazırlıyor bu raporları bu gruba bağlı oldukları ile bağlı oldukları için yani bir teftiş kurulları gibi grupsal bir ayrışmaları yok. Bunlar normal il müdürlüğü bünyesinde belli bir birime bağlı oldukları için bu raporların gecikmesi veyahut da hazırlık aşamasında çok daha farklı sorunlar yaşamaktadırlar.

Keza baktığımızda 2011 ve 2013'te sözleşmeli personel alımında kadroya geçirildi. Bu sözleşmeli personeller şu an baktığımız zaman yaklaşık onlarca memur yine sözleşmeli pozisyonda alındı. Yani madem kötüydü 2011 ile 2013'te neden kadroya geçirildi. Neden şu an alınanlar direkt kadroya alınmıyor? Aynı kamuda çalışan gerek kadın arkadaşlar gerek erkek arkadaşlar kreş sorunu. Bilimsel bir kreş hakkı. Sadece kadın üye sayısı üzerine değil. İlk okul çağından önceki bütün çalışanların erke kadın olsun bu çocuklarını güvenle bırakabileceği bir kreş. Güvenle gidip geleceği bir kamu çalışan, sosyal güvenlik çalışanları, servis düzeni istiyoruz. Büyük şehirlerdeki baktığımız zaman her biri bir uçtan bir uca gidip çalışmakta. Anadolu da keza öyle. Sadece büyük şehirler katılmamalı. Kurumsal bir bütünlük olması. Mevzuat olarak o kadar yoğun bir mevzuata tabi ki. Her biri kendi başına bir uzmanlık gerektirecek bir memurun yetişmesi için en az 5 yıl ile 10 yıl gerekir. Çok kaliteli bir hizmet verebilmesi için. Uzmanlaşma gerekir. 40 bin personeli olan maliye bakanlığının uzmanlığı var. SGK'nın de buna yönelik örnek alınıp da tamamıyla emeklilik uzmanlığı, iş veren uzmanlığı, sağlık sosyal güvenlik uzmanlığı, bu uzmanlaşmayı ön plana getirmesi lazım. Hukuk biriminde çalışanlar var, avukatlar var... yani demek istediğim her birimden çalışan arkadaşlar var. Hukuk avukat vekalet ücreti alırken hukuk biriminde çalışan diğer arkadaş alamıyor. Eczacılar keza aynı pozisyonda. Veri girişi yapıyor. Aynı işi yaparken biri alıyor diğeri alamıyor. Dönüp baktığımız zaman, emekli aylığındaki durumlar ortada yani. 5510, 5434 derece kademe yeşil pasaport, icra memuru oluyorsun diğer kamu kurumlarında örnek verirsek, KYK'de üçüncü dereceye veriliyor ama SGK'de çalışan icra memurları buna inemiyor. Emekli maaşlarında ikramiyelerimiz vardı 666 KHK ile ikramiye gitti. İkramiyelerimize yönelik TBMM'de bir düzenleme

var mı? Yok. Verilen önerelerde tekliflerde düzenleme var mı? Yok. Kurumu buna düzenleme getirecek yetki hakkına sahip.

İsmail Hakkı hocam çok güzel bir konuya değindi. SGK hakkı paralı bir şekilde. Maalesef tamamlayıcı bizim talebimiz tüm ülke içinde yaşayan herkesin erişebilir sağlık hizmetine ücretsiz bir adil şekilde emeklilik sistemine ulaşması dileğiyle. Aslında çok zaman dar. Başlasam hangi noktaya değineceğimi birçok arkadaş da bu konuda şey olur da o kadar çalışma o kadar şey var. Sınavlarda liyakatin olmaması özellikle. Liyakat mağduruyum ben de. Hizmet yılının, liyakatin sınavdaki şöyle bir örnek gösterirler; bizim sendikamıza bağlı hiçbir merkez müdürü yardımcısı merkez müdürü olarak bir tane bile yok. Biz sınavla yapılıp herkesin atanmasını liyakatli şekilde atanmasını istiyoruz. Eksik kalan kısımlar için de tüm arkadaşlardan özür diliyorum. Sorular da varsa talepler de varsa...

AZİZ ÖZKAN:

Evet arkadaşlar ilk oturumda değerlendirmelerinizi yaptınız. Şimdi sizlere gelen soruları iletmek istiyorum. Sorulardan sonra yavaş yavaş toparlayıp bitireceğiz.

Meryem Hocaya gelen sorulardan bir tanesi; hakkını savunma konusunda kamusal emekliliğin tasfiyesini adım adım yok etmek isteyen iktidar ve aslında geçmişte işsizlik sigortaları gibi ortada biriken paraların ne olduğu konusu hepimizin malumu. Bu bireysel emeklilik sisteminin sigorta şirketlerine devredilmesiyle zorunlu hale getirilmesi daha sonra 10 yıl sonra 20 yıl sonra bu paraların nereye gideceği konusunda bir muğlaklık var bir bununla ilgili aslında kamusal emekliliği neden savunmalıyız, neden bireysel emekliliğe karşı çıkmalıyız. Bir tehlike var bu tehlikenin siz de farkındasınız. 135 milyar TL'nin işsiz kalan işçilere değil de işverenlere sermayeye peşkeş çekildiği gibi, konut edindirme paralarının da aynı şekilde peşkeş çekildiği gibi şeyler mevcut. Değerlendirmeleriniz nelerdir.

DR. M. MERYEM KURTULMUŞ:

Kesinlikle doğru. Bir para var ve onun üzerine konmak isteniyor. Bu o kadar açık ki. Nasıl işsizlik fonunda biriken paraya olduğu gibi, geçmişte işte konutta olduğu gibi, ne oldu konut kesintileri uçtu gitti. Yarın öbür gün o yüzden

kıdem tazminatı, bireysel emeklilikteki fonlardaki paraların hepsi bir günde bir saatte uçup gidebilir. En önemli tehlike bu. Ben sadece şunu eklemek istiyorum arkadaşların Alim arkadaş da bahsetti, özellikle Gönül arkadaşımız da bahsetti bunların birlikte düşünülmesi lazım. Kamusal emekliliğin budanması, bu emeklilikte ödenecek kısımların oranların düşürülmesi tamamen bireysel emekliliğe bireysel sağlık sigortalarına yol açmak için yapılan şeyler. Dolayısıyla bunları birlikte düşünmek lazım. Bunu savunurken öteki tarafta biz öyle bir noktaya geliyoruz ki; bugün mesela tamamlayıcı sağlık sigortası sendikaların talebi haline geldi. Öyle geri bir noktaya düşüyoruz. Ama mecburen neden? Çünkü kamusal sağlık kısıldı. Yarın öbür gün emeklilikte de benzer bir şey olacak. Emeklilik o kadar düşük olacak ki işte 1600 TL'den bahsediliyor. Siz mecbur kalacaksınız tamamlayıcı emeklilik programına. Dolayısıyla bu ikisinin birlikte düşünülüp birlikte mücadele edilmesi lazım. Kimsenin şüphesi olmasın yani bugün milletin emeklilik parasına göz dikilmiş durumda. Para yok zaten. Sırf para bulmak için milletin elini boğazından sokup midesindekini çıkarmaya çalışıyorlar olan bu.

AZİZ ÖZKAN:

Teşekkürler hocam İsmail Hocama da şöyle bir soru var. KESK o dönem aslında 2006 yılında dile getirilmişti. 2006 yılında KESK'in kamu kurumlarında büyük şehirlerde şehir meydanlarında işçiler için kamu emekçiler için toplumun tüm kesimi için sandıklar kuruldu. Bu yasanın geçmemesi için toplumu ilgilendiren bir yasa toplum karar vermeli. Bir referandum yaptı. Onaylıyor musunuz, onaylamıyor musunuz? Referanduma 2 milyon 241 bin 738 kişi oy kullandı. Yüzde 99,4'ü bu yasaya hayır dedi. Bu yasaya hayır denmesinin nedenleri, EYT, sağlığın paralı hale gelmesi, ticari noktadan bir sürü yere varılması, GSS'nin paralı hale gelmesi gibi sorunlar sayılabilir. KESK o dönem nasıl bir mücadele verdi, bu dönem nasıl bir mücadele vermeli? Toplum yararına nasıl bir mücadele vermeli?

İSMAİL HAKKI TOMBUL:

O dönem 2006 yılında KESK, DİSK, TMMOB ve TTB bir referandum çağrısı yapmıştı, demiştik ki toplumun tamamını ilgilendiren bir düzenleme referandum yapın yurttaş görüşünü beyan etsin. Tabii hükümet bunu kabul etmedi. Biz de meydanlarda iş yerlerinde senin de söylediğin gibi anlatarak referandum yaptık. Anlattığımızda yurttaşlar bunun ne kadar olumsuz bir düzenleme

olduğunu anladı ve hayır oyunu verdi. Demek ki o dönemde düzgün anlatma olanakları olsa vatandaşlar bu düzenlemeyi engelleyebilecekti. Tabii sadece referandum değil sağlık alanında; önce TTB ve SES ile başlayan bir dönem emek platformuyla süren sora tekrar KESK, DİSK, TMMOB, TTB'ye evrilen bir mücadele süreci vardı. Hatırlarsanız emek platformu 1999'da bir sosyal güvenlik yıkım yasası döneminde gündeme geldi ve oluşturuldu. 2008 yılında bir başka sosyal güvenlik yasasında da fiilen dağıldı. Yani emek platformunun süreci de bu yasayla birlikte ilişkilendirilebilir. O dönem bizim yaptığımız referandum döneminden sonra yasa TBMM'den geçti, biz de Cumhurbaşkanına gittik, o zaman Ahmet Necdet Sezer'di. KESK, DİSK, TMMOB, TTB olarak görüşlerimizi ifade ettik. Sezer bizim görüşlerimizi de ifade edecek şekilde yasayı AYM'ye taşıdı, gerekçelerin büyük kısmı da bizim söylediğimiz gerekçelerdi. O iptal edildi ama AYM'nin iptal gerekçelerine uygun düzenlemeler yapılmadı yine eski bilindik şeyleri yaptılar. Bu yasaya karşı mücadelede bazı spesifik tarihler var. Bu tarihlerden birisi olan 14 Mart 2008 yılında, Türkiye çapında emek platformu 2 saatlik iş bırakma uyarı eylemi gerçekleştirdi. Bütün Türkiye'de yüz binlerce emekçi iş bıraktı meydanlara çıktı, sonra o gün yine hatırlarsınız AKP'ye kapatma davası açıldığı için emekçilerin, emek platformunun eylemi AKP'ye kapatma davasının gölgesinde kaldı, gündem oluşturmadı. Başka bir gündeme evirildi Türkiye. Emek platformun da bazı örgütler ve hükümet şunu istiyordu. Diyordu ki, emek platformunu ikna etmiş gibi gözükelim kamuoyuna böyle sunalım. Emek platformu olarak 28 Mart 2008 de Bakan ile görüşmeye gittik, ısrarla KESK'in DİSK'in ve TTB'nin de heyette olmasını istediler. Biz de gittiğimizde bu görüşmede uzlaşma havası verilecek toplumsal muhalefet mas edilecekti. O görüşmede bizim, Emek Platformu'nun 20'ye yakın maddeye itirazı vardı. 14-15 madde de çeyiz parası gibi tabii ki kazanım sayılabilecek konularda adımlar atıldı ama 3 tane temel itirazımız konusunda bir adım atılmadı. Birisi şuydu; yaş 65 olmasın. Yani böyle bir yaş sınırı olmasın demiştik. İkincisi; prim ödeme gün sayısı 9 bin olmasın, diğeri de aylık bağlama kat sayısı düşmesin demiştik. Orada Çalışma Bakanlığı bir konuda adım atıyormuş gibi gözükte, prim ödeme gün sayısını 9 binden 7 bin 200'e düşürdü. Bazı Konfederasyonlar bu durumu, hükümet çok büyük adım attı gibi savundular. Oysa zaten biraz önce Gönül başkan da ifade etti, iş güvencesinin olmadığı, yaşlandıkça iş bulma olasılığının azaldığı bir ülkede 7200' prim ödeme gününü de tamamlayamazsınız. Hele hele emekli olma olanağınız gözüküyorsa fiilen şöyle bir şeye gider; işverenle anlaşırın zaten ben nasıl olsa

emekli olamayacağım, benim adıma prim ödemeyin bari o paranın bir kısmını da bana verin deyip sistem dışına da kaçışlar olur. Bunun yerine şunu önerdik. Sosyal güvenlik sisteminin sorunlarını buradan çözemezsiniz. Çözmeniz için bir anlayış değişikliği lazım. Bütçeden yani bizden toplanan vergilerden Sosyal güvenlik sistemine aktarılan para boşa giden para değildir. Benim verdiğim vergini tekrar bana dönmesidir. İkincisi siz bunu düzeltmek istiyorsanız kayıt dışını kayıt altına almalısınız. Kayıt altına aldığınızda sigorta geliriniz artacak. Bir sürü talebimiz oldu. Hiçbiri kabul edilmedi. Toplantıda içeride konuştuk, dışarı çıktığımızda olanlar olduğu gibi anlatılın dedik. Şunlarda bir ilerleme var şu konularda ilerleme yok. O dönem Emek Platformu dönem başkanı olan TÜRK-İŞ Başkanı, dışarıda yaptığı açıklamada yüzde 80 anlaştık dedi. Siz yüzde 80 anlaştık dediğinizde zaten orada mücadele sönümleniyor demektir. KESK, DİSK, TMMOB, TTB olarak açıklama yaparak;” biz yüzde 80 anlaşmadık, attıkları adımların hepsini geri alsınlar, bize vermedikleri 3 maddeyi versinler biz ona razıyız” dedik. Biz o görüşmeden sonra KESK, DİSK, TMMOB, TTB olarak EP eylem programı önerdik ancak kabul görmedi. Bunun üzerine yasa TBMM’de görüşülürken yine iş bırakma eylemleri, yürüyüşler ve başka şeylerle mücadeleyi sürdürdük. EP da fiilen dağıldı.

Burada bir şeyin altını çizmek istiyorum. Mücadele her şeye rağmen bütünüyle istediklerini yapmalarına engel oluyor. Kimi konularda ilerlemeler de sağlanabildi. Bugün bütün sağlık emekçileri sözleşmeli hale gelmemişse bazı Sağlık emekçileri iş güvencelerini koruyorsa, kamu hastaneleri bütünüyle özerk olmayıp bugün halen kamu hastanesi sıfatını koruyorsa bu her şeyden önce bizim mücadelemizin kazanımıdır.

Bir başka şey GSS’nin ilk yasa taslağında temel teminat paketi anlayışı vardı. Diyordu ki: prim ödeme gelirleri ile hangi sağlık hizmetlerinin karşılanacağına kurum karar verir. Temel teminat paketini belirler. Biz buna asla kabul etmiyoruz dedik. Kamuoyunda tartışıldı ve temel teminat paketi kavramı yasadan çıkarıldı ve yasaya hangi sağlık hizmetlerinin karşılanacağına dair en azından hastalıklar yazılabildi. Bunlar bile bir mücadelenin sonucunda elde edilen kazanımlardır. Azizciğim bir iki şeyle tamamlamak istiyorum. GSS ile ilgili kısmında çok şey söylenebilir ama bir iki nokta veri vermek istiyorum. Birincisi bu düzenleme neden yapılmış? 2002’de Türkiye’de toplam sağlık Bakanlığı’nın 774 hastanesi varmış 2019 yılında 895 olmuş. 2002 yılında özel hastane sayısı

271 imiş, bugün 575 olmuş. 2019 sonunda... daha önemli bir şey, 2002 yılında sağlık bakanlığı hastanelerinde 1 milyon 72 bin ameliyat yapılmış, 2019 yılında 2 milyon 780 bine çıkmış. Yani yüzde 170 artmış. Sıkı durun, özelerde 2002'de 219 bin ameliyat yapılmış, 2019 yılında 1 milyon 478 bin ameliyat. Yani 7 kat artmış. Yine 2002 yılında özel hastanelerin yatak sayısı 12 binmiş, 2019 yılında 51 bin olmuş. Yine bu aslında sağlıkta dönüşümün ne anlama geldiğini gösteriyor. 2020 yılında SGK'nın özel hastanelere ödediği para 11 milyar 666 milyon. Yani 11 milyar 666 milyon özel hastanelere sadece GSS kapsamında SGK'dan ödenen. Bir de yurttaşların cebinden ödenenler var. Şimdi diyorlar ki; efendim sağlık hizmetleri iyileşti. Tabii ki aradan 19 yıl geçmiş, 19 yılda teknoloji ilerliyor siz yeni şeyler yapıyorsunuz doğal bir iyileşme zaten olacak. Bütçe olanaklarınız genişliyor. Vatandaşın cepten sağlığa harcadığı paranın oranı azalmış diyorlar. Miktar vermiyorlar, oran diyorlar. 2002 yılında yüzde 20 civarında cepten ödeme varmış şimdi diyorlar yüzde 17'ye düştü ama işin gerçeği şu; 2002 yılında Türkiye'de bir kişi bir yılda cebinden sağlığa 37 dolar harcıyormuş, 2019 yılında 72 dolar harcamaya başlamış. Yani cebimizden dolar bazında da nominal olarak da sağlığa harcadığımız para artmış. Peki bunun karşılığında hele hele şu pandemi döneminde çok daha yoğun yaşadık. Pandemi döneminde kamu hastanelerinde yatak yetmeyince, ne oluyor? Özel hastanelere yönlendiriliyor. Özel hastaneler, GSS yasasına göre yoğun bakımdan para almamaları gerekirken, yoğun bakım yataklarından Pandemi de geceliği 5 bin ila 10 bin lira arasında para aldılar. Paranız varsa özel hastanede yoğun bakımda yatabiliyorsunuz, yoksa yatamıyorsunuz. Peki bunu nasıl karşılıyorsunuz? Pandemi dönemi Türkiye'de 20 yıldır uygulanmak istenen sağlığın ticarileşmesinin ne kadar vatandaşın aleyhine olduğunu net bir şekilde göstermiştir. Bu pandemi dönemi; bütün dünyada sağlık hizmetlerinin kamusal bir görev olarak yeniden planlanması gerektiğini çok net bir şekilde yaşayarak göstermiştir. Bir bakın pandemi döneminin en temel şey, zengin ülkeler aşılama oranına bakın, yoksul ülkelerin aşılama oranına bakın. Hani Pandemiyle mücadelede başarı öyküsü kitapçığı çıkardı Türkiye. Peki, ülkemiz bugün ölüm sayısında Avrupa birincisi, yani maalesef Türkiye'de sağlık sistemi nde ciddi olumsuz göstergeler var.

Bunu neden söylüyorum? Pekii bugün mücadeleyi nereye kurmalıyız? Böyle bir dönemde mücadeleyi, yeniden kamu sağlık hizmetlerine, kamusal bir sosyal güvenlik sistemine kamusallaşmaya kurmalıyız. Bunu yapabilmek için de

bu hizmetlerin bir hak olduğunu yani karşılığı ödenecek bir meta değil hak olduğunu söyleyerek onun üzerine inşa etmeliyiz. Peki nereye kurmalıyız? Demokratik bir iklimin demokratik bir ortamın olması hak talep edilebilir hale gelmesi yani “demokrasi talebi”ne kurmalıyız. Meydanlara yani şimdi sokağa çıkıyorsunuz 1 Mayıs’ı yaptırmıyorlar ya da yaptırmak istemiyorlar. Sokağa çıktığınızda hemen neyle karşılaşacağınız ortada. O zaman demokratik bir iklime herkesin düşüncesini sadece ifade etmesine değil, eylemle göstermesine ve örgütlenmesine olanak tanıyacak bir ortama ihtiyaç var. Bütün bunlar önümüzdeki dönemin mücadele alanları olarak duruyor. Mücadeleyi buradan kurmaya başlarsak önümüzdeki dönemde yeniden bazı haklarımızı kazanabiliriz. Yeniden gerçekten hak ettiğimiz insanca yaşam koşullarına kavuşabiliriz. Bunun umutları var mı? Tabi ki var, Türkiye’de olacak. Ben KESK’in de bu konuda hem geçmişinin hem bugünkü mücadele ve fikri birikiminin buna uygun olduğunu düşünüyorum. Önümüzdeki dönem buna uygun görevi yerine getireceğimize inanıyorum. Tartışacak çok şeyimiz var ama herkese teşekkür ediyorum iyi akşamlar diliyorum.

AZİZ ÖZKAN:

Çok teşekkürler. Uzun uzun anlatılacak o kadar çok şey var ki. Sizin de sözünü kesmek istemedim. Teşekkürler çok değerli katkılarınız için. Son günlerde twitter’da sosyal medyada TT olan hakkımı helal etmiyorum söylemini aslında EYT’iler de burada hakkımızı helal etmiyoruz diyerek mesajlarını iletmişler. Bir süre EYT’li hak mağduru arkadaşlarımız emekçi yoldaşlarımız burada sorunlarını dile getiriyorlar. Ben de size yöneltmek isterim, sizin de belirttiğiniz gibi aylık bağlama oranlarının 99-2002 ve 2008 yıllarında yapılan değişikliklerle sonradan yapılan değişikliklerle aylık bağlama oranları artık bir zulme dönüşen bir ekonomik durumla karşı karşıya kalınıyor. Açlık sınırının altında emekli maaşı bağlanıyor. Emekli olmak istense dahi olunmama durumunda kalıyorlar. Bununla ilgili biraz bizi, arkadaşların bu aylık bağlama oranlarının nasıl olduğunu bununla ilgili mücadele hakkını da açıklarsanız sevinirim.

GÖNÜL BORAN ÖZÜPAK:

Sayın Cumhurbaşkanımız bir grup toplantısında EYT’liler için dedi ki; bu genç yaşta emekli olmak istiyorlar. Beni de konu etti ve 38 yaşında dedi. Ben 47 yaşındayım. Orada şu cümlesini özellikle belirtmek istiyorum, çünkü bizleri

gerçekten derinden yaralayan bir cümleydi. Bir o kadar da mücadelemizde hırslandıran bir cümleydi. Sonucunu getirebilmek adına. Bu arkadaşlar bu yaşta emekli olmak istiyorlar ne yapacaklar? Emekli olduktan sonra gidecekler ikinci işte çalışacaklar çift dikiş yapacaklar. Bu bütün sosyal medyamızda konuşulan paylaşılan tekrar tekrar videosu yayınlanan bir içerik. Sayın Cumhurbaşkanımıza ki çok ulaşmak istedik bu anlamda. Biz çift dikiş istemiyoruz. Zaten tek dikişe ulaşamayanlar olarak. Ulaşıp da 1.600 TL'ye mecbur bırakılan arkadaşlarımızın ikinci bir işte çalışma şansı özellikle bu pandemi döneminin getirdiği en büyük sıkıntılardan yaşadığı durumlardan birisi... 1600 TL nerede? Karşılaştırma yapıyoruz. Yeri geliyor milletvekillerimizle ya da 3-5 maaş alan kişilerin yaşadığı rahatlıklarla. 1500 liraları, 1600 liraları biz size sunalım bir ay sonunu getirin alınızdan öpeceğiz diyesim geliyor. Samimiyetime inanın. O parayla bugün asgari ücret 2825 lira. 1500 liralık maaş da yine sayın cumhurbaşkanımızın geçen yıl ocak ayında 1000-1300 lira arasında olan maaş aralığını 1500 liradan aşağı emekli maaşı olmayacaktır sözüyle 1300 TL oldu, 1500 TL. aradaki 200 liralık fark hazineden karşılanıyor.

1300 lira olan arkadaşımızın maaşı belki 3 sene belki 5 sene gelen zamlarla 1500 lirayla sabit kalacak. Geride kalan 1300 lira maaş işlemiş olacak. Gıdım gıdım, parça parça, milim milim... Biz çift dikiş yapmaya niye zorlanıyoruz. Biz sisteme kalmak istemiyoruz bize verdiğiniz bu şartları biz fazlasıyla bütçeye yük olmadan, neden? Peşinen emanet ettiğimiz paraların vakti, zamanı Anayasal hakkımızla istediğimiz hakkımız olduğunu bildiğimiz için istediğimiz süre işte biz kötü olanlarız. Biz bütçeye yük olanlarız. Biz erken emeklilik isteyen olanlarız. Değil! Biz emekliliğin Anayasal hak olduğunu bilenleriz. Bunun için mücadele verenleriz. Ama orada da 1500 liralarla değil gerçekten insan onuruna yakışır bir maaşla emekli olmak istiyoruz. Bugün emeklilerimizin halini de görüyoruz. Her gün ama her gün TV'lerde konuda. Bizden büyüklerimiz abilerimiz amcalarımız. Bunlar 2000 sonrası emekli olan kişiler. Beklentileri intibak yasası. Torunuma bir çikolata dahi alamaz oldum torunumdan köşe bucak kaçıyorum diyor. Yani bu adamın yaşam arzusu torunu. Belki de o anki ortamda. Onu mutlu etmek istiyor. Ama mutsuz edecek şüphesiyle köşe bucak kaçıyor. Biz de ilerleyen süreçte bu büyüklerimiz emekli büyüklerimizden çok çok daha kötü duruma döneceğimizi biliyoruz. Aylık bağlanma oranları da tamamen sebebi sorumlusu ve 2008 yılında bu hükümetimiz tarafından çıkarılan bir yasa olduğunu da her yerde dile getiriyoruz. Getirmeye devam

edeceğiz. Bıkmayacağız. Biz bunu geçen 2019'da şu anki Çalışma Bakanımız Vedat Bilgin Bey'le 2019'da Ankara mitingimiz öncesinde bir görüşme yaptım. Anlattık. Bir de şöyle bir şey var Aziz Hocam siz çok daha iyi bilirsiniz de-taylandırmayı. Asgari ücretin biraz üzerinde yatırılan primin bizden istenilen 5000 prim günü biz olmuşu 7 bin 8 bin 10 bin. Kendimden örnek vereyim 10300'ü devirdim. 30 yıllık çalışma hayatım içerisinde ikinci turu dönüyorum ben. Benim gibi yine binlerce arkadaşım var. Asgari ücret ve biraz üzerinde çalışan arkadaşlarımızın yine İsmail Hocamın bahsettiği gibi çalıştıkça maaşı düşen ters orantıyla işleyen yine aylık bağlanma oranlarından sebep birçok arkadaşımız var olan işinden kayıt dışı çalışma ortamına girmek istiyor. Çünkü çalıştıkça maaşı düşüyor. Yani 10 bin prim ödeyenle 5 bin prim ödeyenin aynı tutulması ve cezalandırılması reva mıdır? Bunu Vedat Bilgin'e de sorduk. O zamanın sosyal politikalarından sorumlu başkan yardımcısıydı. Yani biz akıl tutulması yaşıyoruz.

Devlet büyüklerimize bunu anlattığımız zaman. Zannedersiniz ki ilk defa duyuyorlar. Bu hükümet tarafından çıkarılmamış. Bizden daha şaşkın bir durumda izliyorlar. Elimizde belgelerimiz var bugün SGK sitesine girdiğinizde ne kadar maaş alırım dediğinizde, veriyorsunuz bilgileriniz direkt SSK'dan bağlanacak maaşlar 3-5 lira altı veya yukarısı size karşılığını gösteriyor. Biz bunu örnekleriyle sunduk. Sessizlik. Nereye kadar? 1500 lirayı revayı göreceksiniz bir de çift dikiş yapacaklar, bütçeye yükler, erken emeklilik istiyorlar algılarıyla da birçok hakarete maruz kalacağız. Biz kimiz? Bugün Suriyeliler bizden çok daha şanslı. Örneklerini görüyoruz. 5 maaş alanların şartlarını görüyoruz. Neden razı gelelim ki? Bu hukuksuzluğa haksızlığa... Ben bir de şunu da söylemek istiyorum; kamuda çalışan binlerce EYT'li arkadaşlarımız var. Çok çekiniyorlar. Bizim mitinglerimize gelmekten, toplantılarımıza gelmekten korkuyorlar. Herkesin ekmek kavgası var ama birleşirsek kazanacağımızı söylüyoruz. Korkumuz yok. Alın terimiz belli, şartlarımız belli, yaptıklarımız belli. Yasal ortamda kırmadan, dökmeden, her türlü izinlerimiz belli. O yüzden korkmasınlar. Biz onlar için de mücadele ediyoruz. Yanımızda olmaktan çekinmesinler. Çocuklarımız için mücadele ediyoruz. Ben 62 yaşına geldiğimde emekli olacağım ve geleceğe güvencesiz bakan çocuğumuz var. Neden çalışayım? Gidip işverenle anlaşayım. Devlet de kaybeder, kendisi de kaybeder. Çok teşekkür ederim. Konu o kadar derin ki konuştukça açılıyor.

AZİZ ÖZKAN:

Bir başka program yapma ihtiyacı var. Çok teşekkür ediyorum. Alanlarda sürekli söylediğimiz iki sloganla 'kurtuluş yok tek başına ya hep beraber ya hiç-birimiz' biz bu mücadeleyi salt kendimiz için değil, biz çocuklarımıza onurlu bir gelecek bırakmak istiyoruz. Biz bu sloganları ata ata büyütüyoruz onları. Sadece EYT basit bir mesele değil, birlikte yaşam kurduğu insanlarla bir hayatın geleceğini planlamadır aynı zamanda. O yüzden ben tüm EYT'lilere sizin de çağrınız üzerine mücadeleyi ortaklaştırmak, büyütme ve bu siyasi iktidarı bunu yapmaya mecbur bırakacak toplumsal hareket oluşturmaya davet ediyorum ben de. Son olarak Alim arkadaşına soru sormuyorum temennilerini istiyorum. 2 buçuk saate geldi. Dilek ve temennilerini Alim arkadaşımız verirse mücadele hattımızla ilgili, programımızı kapatacağız.

ABDÜLALİM AĞAÇ:

Zaman su gibi akıp geçti. Hakkı Başkan'ın hatırlattığı dönemi hatırlıyorum. Çıkıp Taksim meydanında kanunu okudum sonra buna tepki verenlere dedim Müslümanım diyorsun 'oku' diyor sen bunu okudun mu dedim okumadım diyor. Okuduktan sonra geldi dedi e bunlar var. E tabii bunlar var, manşete bakınca olmuyor. Değişik şeyler var. Kamuda çalışanlara siz de EYT'lisiniz dedimizde panellerde şaşırıyorlar. İLO ile birlikte yaş durumlarının emeklilik aylıklarının ki Türkiye'deki emeklilik sistemi parmak izi gibidir herkesin farklıdır. Ben bu tabiri kullandığımda nasıl farklı dediler. Evet parmak izi gibidir. Hizmetinin geçtiği yıla, aya buna bağlı aylık bağlama oranı buna etki ediyor. Aldığın rapor da buna etki ediyor. Kamu çalışanları da bu şekilde. Kamuda çalışan binlerce emekçi var sadece. Doktorundan mühendisinden, şefinden, hizmetlisinden, ki baktığımız zaman bu durumda. Maalesef yani bunu hep birlikte çözüme ulaştırabiliriz. Aslında sadece sendikamızın hazırladığımız raporlara baksalar da muazzam bir düzenleme, hak arayışını görebilirler. Örnekleriyle anlatılmış durumda. Sorunu çözümümüyle birlikte sunuyorduk. Aylık bağlama oranında ek göstergiyi arttırdığınız zaman bunu vergilendiriyorsun, aldığın bu vergiyi fona yatırıp fonu verimli kullandığın zaman zaten bu sorun çözülecek.

Örnek verirse hocam dedi, konut edindirme, evet tasarruf teşviki de ekleyebilirim. Birçok fon vardı şimdi kalmadı. İşsizlik fonu şu an pandemi döneminde sadece işsizlik fonu üzerinden. Başta sosyal güvenlik çalışanları olmak üzere

bizi dinleyen herkese dinledikleri için teşekkür ederim. Eksiklerimizin kusuruna bakmasınlar. O kadar çok yere girebilecek bir konu bu. Tüm SGK çalışanlarının haftasını kutlayalım diyeceğiz. Herkese katlarından dolayı teşekkür eder iyi akşamlar dilerim.

AZİZ ÖZKAN:

Teşekkürler Alim arkadaş. Tüm katılımcı değerli panelist arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum BES MYK adına değerli değerlendirmeleriniz söylemleriniz çok önemliydi. Bu hafta da biz hiçbir zaman BES olarak Sosyal Güvenlik Haftasını kutlanacak bir hafta değil emekçiler açısından toplum açısından sosyal güvenliğin iyileştirilmiş hakkının daha da ileri götürülebileceği noktadan bakıyor ve bunun mücadelesini yürütüyoruz. Devam da edeceğiz buna. Her zaman bu sözlerimin arkasında olacağız. Mücadeleyi devam ettirme yolunda sözümüzü buradan veriyoruz. Ortaklaştracağız, birleştireceğiz, kazanaacağız şiarıyla devam edeceğiz.

Hepinize teşekkür ediyorum. İyi akşamlar...

